

AIM

ALIANȚA ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII DIN
MOLDOVA (AIM)

**RAPORT DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE A
PARTICIPĂRII LA PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR**

Chișinău

August 2023

Autor: Mihai Malașevschi
Design și machetare: Mihai Malașevschi

Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova

Adresa: mun. Chișinău, Republica Moldova
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 202,
et.5, MD-2001
Tel: (373) 60 420 400
E-mail: liliana.busuioc@sme.md

Raportul de monitorizare și evaluare a participării la procesul de luare a deciziilor este o ediție periodică, realizată de Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova, și conține constatări, analize, concluzii și recomandări în scopul prezentului raport.

Conținutul, terminologia și/sau constatările cuprinse în raport nu implică vreo poziție politică a Alianței Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova și nu poate fi interpretată sub acest aspect.

Raportul a fost elaborat cu suportul Center for International Private Enterprise și Guvernului Elveției în cadrul Proiectului „Optim Project – Oportunități prin Tehnologii și Inovație în Moldova” realizat de HELVETAS Swiss Intercooperation.

Opiniile exprimate în acest raport aparțin exclusiv autorilor. Acestea nu pot fi interpretate sub nici o formă ca reflectând opinia și poziția Centrului pentru Întreprinderi Private Internaționale (CIPE) și/sau a Proiectului OPTIM al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, implementat de Helvetas Swiss Intercooperation.

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit, însă cu indicarea obligatorie a sursei.

Conținutul raportului poate fi supus revizuirilor redacționale.

CUPRINS

ACRONIME	4
1. SUMAR EXECUTIV	5
2. INTRODUCERE.....	6
3. ASPECTE METODOLOGICE	7
3.1. CONTEXT	7
3.2. OBIECTIVELE EVALUĂRII ȘI MONITORIZĂRII.....	7
3.3. METODE ȘI TEHNICI APLICATE	7
3.4. APRECIEREA GRADULUI DE REALIZARE A OBIECTIVELOR	9
3.5. PROCESUL DE EVALUARE	10
4. PROCESUL DECIZIONAL	11
4.1. INDICATORII PROCESULUI DECIZIONAL ÎN 2022-2023	11
4.2. ETAPELE PROCESULUI DECIZIONAL	14
4.3. CONTRIBUȚIA SOCIETĂȚII CIVILE	15
5. CONTRIBUȚIA AIM LA PROCESUL DECIZIONAL.....	15
5.1. ARIA DE ACTIVITATE	15
5.2. CADRUL JURIDIC APLICABIL.....	17
5.3. IMPACTUL	17
5.4. AGENDA ÎN DERULARE	20
6. AGENDA LEGISLATIVĂ A AIM.....	21
6.1. PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA AGENDEI LEGISLATIVE A AIM	21
6.2. PILONUL 1 – GUVERNARE ADAPTIVĂ	22
6.3. PILONUL 2 – CAPITALUL UMAN ÎN AFACERI.....	26
6.4. PILONUL 3 – ACCES LA FINANȚARE.....	29
6.5. PILONUL 4 – ACCES LA PIEȚE	31
6.6. PILONUL 5 – SUPORT PENTRU INOVARE ȘI MEDIU DE AFACERI	35
6.7. ALTE INIȚIATIVE LEGISLATIVE CARE NU S-AU REGĂSIT ÎN AGENDA LEGISLATIVĂ ÎNSĂ AU APĂRUT PE PARCURSUL ANULUI 2022 - 2023	40
6.8. ACTIVITĂȚI, INIȚIATIVE ȘI PROPUNERI LA CARE AIM A CONTRIBUIT PE PARCURSUL PERIOADEI MONITORIZATE	46
7. CONSTATĂRI	51
8. RECOMANDĂRI	53
9. GRAFICE	56

ACRONIME

AIM	Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova
AIR	Analiza impactului de reglementare
B2B	Business to business
DAE	Dobînda anuală efectivă
HG	Hotărîrea Guvernului
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
MO	Monitorul Oficial
PA	Plan de acțiuni al autorității publice sau al AIM, după cazul și contextul aplicabil
PACC	Programului Național pentru Promovarea Antreprenorialului și Creșterea Competitivității în anii 2023-2027
SRL	Societate cu răspundere limitată
TVA	Taxa pe valoare adăugată
UE	Uniunea Europeană

1. SUMAR EXECUTIV

AIM reprezintă interesele membrilor săi care sunt întreprinderi micro, mici și mijlocii și care are misiunea de a contribui la dezvoltarea unui mediu de afaceri favorabil pentru dezvoltarea tuturor IMM-urilor din Republica Moldova. Una din activitățile de bază ale AIM este reprezentarea membrilor săi pe platformele de dialog dintre mediul de afaceri și autoritățile publice cu scopul de a îmbunătăți politicile publice în domeniul mediului antreprenorial. În acest scop AIM își propune o agendă legislativă care derivă din obiectivele de activitate trasate în fiecare an și aliniate la necesitățile mediului de afaceri, a IMM-urilor precum și a membrilor săi.

Această listă de inițiative și propuneri se referă la elaborarea proiectelor de acte normative noi sau amendarea cadrului de reglementare existent cu accente majore asupra activității antreprenorialului mic și mijlociu. În vederea implementării prevederilor statutare, în perioada 2022 – 2023, AIM implementează Agenda sa legislativă, la baza căreia stau inițiative focusate pe dezvoltarea unui mediu economic durabil și stabil în țară.

Scopul de bază al monitorizării activităților incluse în Agenda legislativă a AIM este evaluarea cantitativă și calitativă a activităților vizate, precum și gradul lor de realizare. Acest raport reprezintă un document anual, elaborat pentru perioada 1 august 2022 – 1 august 2023.

În cadrul Raportului sunt analizate 20 inițiative normative care includ proiecte de acte legislative, amendamente și/sau proiecte de hotărâri a Guvernului, aferente perioadei supuse monitorizării dar și propuneri de completare a documentelor de politici sau planuri de acțiuni ale autorităților publice care au tangență cu activitatea antreprenorială. În unele cazuri propunerile se ramifică în necesitatea elaborării a câteva acte normative sau în unele cazuri actele normative adoptate includ doar parțial propunerile AIM. Acești factori au fost luați în calcul la stabilirea gradului de realizare a acțiunilor dar și a impactului produs după adoptare.

Rezultatele monitorizării și evaluării au scos în evidență o implicare activă și cu impact al AIM în perioada august 2022 - august 2023. Este de evidențiat că la un șir de inițiative lansate de AIM s-au alăturat și au fost susținute de alte asociații și părți interesate, iar documentele finale au reprezentat o contribuție colectivă sau o cooperare comună, după caz. Astfel, circa 1% din actele legislative votate de Parlament în sesiunea de toamnă din 2022 au constituit proiectele inițiate, promovate sau la care AIM a contribuit, iar în sesiunea de primăvară 2023 această cifră a s-a majorat dublu, constituind circa 2% (Graficele 5 și 6).

Evaluarea a constatat o rată înaltă de abordare a acțiunilor / activităților din Agenda legislativă. AIM suplimentar la agenda trasată la începutul perioadei monitorizate s-a implicat activ în activități și inițiative suplimentare, care au fost atribuite în perioada evaluată la pilonul „Altele” (paragraful 6.7. și Tabelul 4). Rata generală de abordare a acțiunilor din Agenda sa legislativă este la nivelul 85% (Graficul 1) ceea ce reprezintă un indicator semnificativ.

În ceea ce ține de gradul de realizare a acțiunilor, constatăm că din totalitatea acțiunilor/inițiativelor AIM, 15% sunt cu statut de realizat, 20% au statut de parțial realizat, 40% sunt în curs de realizare, 5% din inițiative sunt la etapa inițierii procesului și 20% au statut nerealizat (Graficul 2).

Impactul produs de către actele normative adoptate/aprobate ca urmare a implicării AIM în procesul de consultări publice și a procesului de luare a deciziilor reprezintă o importanță deosebită pentru IMM-uri. Din totalitatea actelor care au fost realizate în măsură deplină, 33% produc un impact major asupra activității IMM-urilor, 50% produce un impact benefic mediu și doar 17% produc un efect benefic redus. (Graficul 3)

Urmare evaluării efectuate obținem o privire generală cu indicatori specifici aferenți fiecărui pilon din Agenda legislativă a AIM. Așa, Pilonul 1 din Agenda legislativă a AIM este realizat la un nivel de 53%, Pilonul 2 – 80%, Pilonul 3 – 93%, Pilonul 4 – 80%, Pilonul 5 – 31%. Remarcăm faptul că acțiunile care nu s-au regăsit inițial în Agenda legislativă însă au apărut în vizorul AIM

pe parcursul anului de monitorizare au fost incluse la categoria „Altele” (Tabelul 4). Realizarea lor a constituit un nivel de 56%.

2. INTRODUCERE

AIM este o organizație neguvernamentală, nonprofit și apolitică, care urmărește beneficiul public și își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația aplicabilă a Republicii Moldova. AIM este o asociație patronală bazată pe calitatea de membru și a fost fondată în martie 2016.

Misiunea asociației este de a contribui la dezvoltarea unui mediu de afaceri favorabil pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii care activează în Republica Moldova. Una din activitățile de bază ale AIM este reprezentarea membrilor săi pe platformele de dialog dintre mediul de afaceri și autoritățile publice cu scopul de a îmbunătăți politicile publice în domeniul mediului antreprenorial, în special pentru întreprinderile micro și mici, dar și cadrul normativ aferent. Actualmente AIM are peste 150 de membri, companii cu investiții străine și locale, interesele cărora sunt reprezentate în diverse foruri și grupuri de lucru la nivel național, inclusiv în domeniul participativ și de luare a deciziilor de către organele administrației publice centrale.

În vederea implementării prevederilor statutare, în perioada 2022 – 2023, AIM implementează **Agenda sa legislativă**¹, la baza căreia stau problemele din sector și soluțiile pentru eliminarea acestora dar și inițiativele venite de la membrii săi. Inițiativele vizate sunt focusate pe dezvoltarea unui mediu economic durabil și stabil în țară. Unele din inițiativele sale continuă, au fost transferate în agenda actuală din anul precedent², acestea fiind de actualitate. Pentru mai multe detalii despre ce reprezintă Agenda legislativă a AIM vezi paragraful 5.4. a prezentului Raport.

Activitățile AIM de participare la procesul decizional sunt realizate în conformitate cu cadrul juridic aplicabil (paragraful 5.2.). Inițiativele de reforme și propuneri de ajustare a cadrului legal elaborate și propuse de către AIM în cadrul procesului de participare la procesul decizional sunt realizate cu susținerea financiară a partenerilor și donatorilor: **Centrul pentru Întreprinderi Private Internaționale**³ (CIPE) și **Proiectul OPTIM** Proiect al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, implementat de Helvetas Swiss Intercooperation⁴.

În același timp, monitorizarea activităților menționate, precum și evaluarea nivelului de implementare reprezintă nu doar o măsură necesară în cadrul misiunii generale de îmbunătățire a calității proceselor de lucru și mediului economic din Republica Moldova dar și stabilește succesele deja realizate, în același timp evidențiind domeniile în care urmează a fi depus un efort suplimentar.

Scopul de bază al monitorizării activităților incluse în Agenda legislativă a AIM este evaluarea cantitativă și calitativă a activităților vizate, precum și gradul lor de realizare. În acest sens este întocmit prezentul Raport, care reprezintă un **raport anual, elaborat pentru perioada 1 august 2022 – 1 august 2023**. În cadrul Raportului sunt analizate 20 inițiative normative care includ proiecte de acte legislative, amendamente și/sau proiecte de hotărâri a Guvernului, aferente perioadei supuse monitorizării dar și propuneri de completare a documentelor de politici sau planuri de acțiuni ale autorităților publice care au tangență cu activitatea antreprenorială. În unele cazuri propunerile se ramifică în necesitatea elaborării a câteva acte normative sau în unele cazuri actele normative adoptate includ doar parțial propunerile AIM. Acești factori au fost luați în calcul la stabilirea gradului de realizare a acțiunilor dar și a impactului produs după adoptare.

¹ <https://sme.md/aim-a-expediat-o-scrisoare-guvernului/>

² <https://sme.md/agenda-legislativa/>

³ <https://www.cipe.org/blog/2011/06/16/the-voice-of-businesswomen-in-romania/>

⁴ <https://www.optimproject.md/ro>

3. ASPECTE METODOLOGICE

3.1. CONTEXT

În perioada 2022 – 2023, AIM în calitate sa de reprezentant al mediului de afaceri din Republica Moldova, în special a IMM-urilor, a implementat un șir de activități care fac parte din Agenda sa legislativă⁵. Activitățile incluse în agenda AIM sunt îndreptate spre apărarea intereselor și susținerea inițiativelor de schimbare a politicilor publice în sens pozitiv, care au venit de la membrii săi. Inițiativele sunt focusate pe dezvoltarea unui mediu economic durabil și stabil în țară.

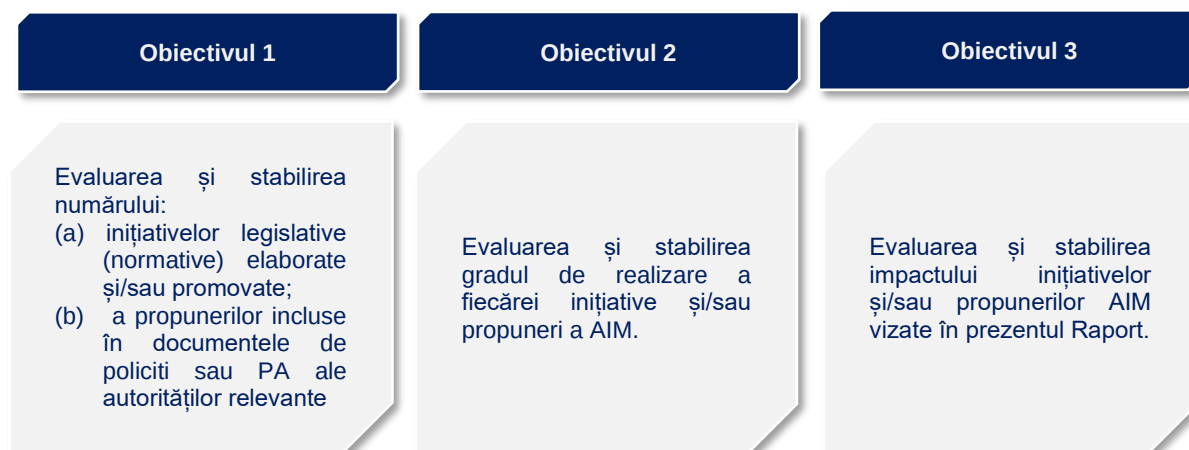
La finele perioadei de 12 luni, AIM își propune să monitorizeze inițiativele incluse în agenda sa, în același timp evaluând și evidențiind acțiunile realizate, nivelul de realizare, dar și aspectele care necesită eforturi suplimentare pentru o realizare cu succes.

În scopul monitorizării și evaluării rezultatelor de realizare a acțiunilor incluse în Agenda legislativă este elaborată prezenta metodologie de evaluare. Rezultatele, constatările și recomandările cuprinse în prezentul Raport sunt efectuate urmare aplicării metodologiei în cauză.

3.2. OBIECTIVELE EVALUĂRII ȘI MONITORIZĂRII

Obiectivul general al Raportului este evaluarea implementării Agendei legislative a AIM.

Obiectivele specifice ale evaluării implementării Agendei legislative a AIM sunt:

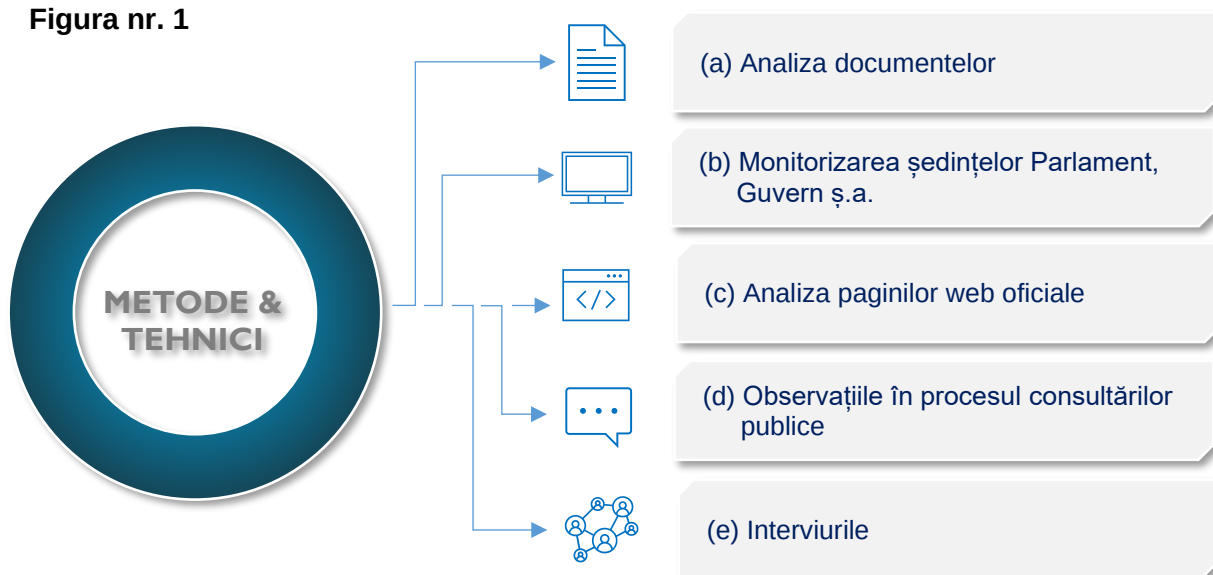
3.3. METODE ȘI TEHNICI APLICATE

Pentru realizarea obiectivelor trasate în cadrul Raportului s-a propus o abordare metodologică complexă, care include aplicarea diverselor metode și tehnici de cercetare (a se vedea **Figura nr. 1**). Studiul a implicat o combinație de metode calitative și cantitative, care au inclus:

- analiza documentelor;
- monitorizarea ședințelor Parlamentului și Guvernului;
- monitorizarea paginilor web oficiale și analiza informațiilor expuse, precum și monitorizarea rețelelor de socializare ale instituțiilor monitorizate și ale partenerilor;
- observațiile participative în contextul consultărilor publice;
- interviurile individuale cu reprezentanții grupurilor de lucru și a platformelor de comunicare din care face parte AIM.

⁵ <https://sme.md/aim-a-expediat-o-scrisoare-guvernului/>

Figura nr. 1

- (a) **Analiza documentelor** a fost utilizată pentru a colecta și sistematiza informația cuprinsă în documentele menționate mai jos, în scopul stabilirii concordanței dintre acțiunile strategice planificate și incluse în Agenda legislativă, precum și realizarea efectivă a acestora.

Evaluatorul a utilizat următoarele documente/surse de informație:

- (i) proiectul Programului Național pentru Promovarea Antreprenorialului și Creșterea Competitivității în anii 2023-2027 (PACC 2027)
- (ii) Raportul Secretariatului Parlamentului privind transparența în procesul decizional în cadrul Parlamentului Republicii Moldova pentru anul 2022⁶;
- (iii) Bilanțul sesiunii de primăvară 2023 a Parlamentului⁷;
- (iv) Raportul cu privire la activitatea Guvernului 2022-2023⁸
- (v) Raportul Cancelariei de Stat privind asigurarea transparenței în procesul decizional de către autoritățile administrației publice centrale⁹
- (vi) Raportul anual al Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova pentru anul 2022¹⁰.
- (vii) Foaia de parcurs privind reducerea poverii de reglementare pentru întreprinderile mici și mijlocii, pentru anul 2022¹¹
- (viii) Foaia de parcurs pentru digitalizarea economiei și comerț electronic – 2023¹²

- (b) **Monitorizarea ședințelor Parlamentului, Guvernului ș.a.** în cadrul cărora s-au discutat și adoptat/aprobat inițiativele propuse de AIM, sau la care aceasta a avut o implicare directă, a fost realizată prin urmărirea online a ședințelor desfășurate și prin consultarea proiectelor actelor normative care au cuprins inițiative aferente propunerilor AIM ce urmau a fi realizate în anul de referință.
- (c) **Monitorizarea și analiza informațiilor de pe paginile oficiale** ale autorităților publice centrale cum ar fi Parlamentul, Guvernul, Administrația Prezidențială, dar și altele cum ar fi Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Serviciul Fiscal de Stat etc. Totodată, a fost analizată și versiunea digitală a MO în raport cu inițiativele evaluate. În unele cazuri,

⁶ <https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=Xh6%2BYe%2FFJ9M%3D&tabid=109&language=ro-RO>

⁷ <https://multimedia.parlament.md/bilanțul-sesiunii-de-primavara-2023-a-parlamentului-au-fost-adoptate-253-de-acte-normative/>

⁸ https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_gov_2022-2023_0.pdf

⁹ https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_transparența_decizionala_2022_final_docx.pdf

¹⁰ <https://consecon.gov.md/wp-content/uploads/2023/04/Raport-Anual-al-Consiliului-Economic-pe-lângă-Prim-ministrul-RM-2022.pdf>

¹¹ <https://consecon.gov.md/wp-content/uploads/2022/07/Foia-de-parcurs-masuri-IMM-28.04.2022-.pdf>

¹² https://consecon.gov.md/wp-content/uploads/2023/06/Roadmap-3.4_rom.pdf

au fost monitorizate și rețelele sociale ale autorităților sau organizațiilor în vederea obținerii informațiilor suplimentare. Activitățile respective au fost realizate online.

- (d) **Observațiile în cadrul consultărilor publice** a fost utilizată în scopul stabilirii concordanței dintre acțiunile strategice planificate și incluse în Agenda legislativă și realizarea efectivă a acestora. Acțiunile s-au realizat prin analiza corespondenței, tabelelor de divergență precum și versiunilor finale ale actelor normative.
- (e) **Interviurile** au fost desfășurate cu reprezentanții grupurilor de lucru și entităților din care AIM face parte sau participă în calitate de membru în vederea asigurării unei aprecieri corecte a activităților realizate pe parcursul anului 2022-2023, precum și a unei evaluări a gradului de implementare a acțiunilor propuse. Astfel, au fost desfășurate trei interviuri cu reprezentanții:
- (i) Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru;
 - (ii) Grupul de lucru al Comisiei de Stat pentru reglementarea activității antreprenoriale;
 - (iii) Alianței Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova.

3.4. APRECIEREA GRADULUI DE REALIZARE A OBIECTIVELOR

În scopul aprecierii gradului de realizare a sarcinilor trasate/acțiunilor executate, evaluatorul a operat cu următoarele calificative și criterii prevăzute în **Tabelul 1**:

Tabelul 1

Cat.	Gradul de realizare	Indicatorul	Descrierea acțiunilor
i	Realizat	100%	Intrat în vigoare sau Publicat în Monitorul Oficial
		95%	Promulgat de Președinte
		90%	Adoptat în lectură finală
ii	Parțial Realizat	85%	(i) Introdus în procedură legislativă sau (ii) adoptat cu luare în calcul parțială din ce a propus AIM
		80%	Examinat de către Guvern
		70%	Aflat în faza consultărilor publice
iii	În curs de realizare	60%	Introdus în politici publice
		50%	În examinarea autorităților publice
		40%	Demersuri oficiale trimise
iv	Etapă de inițiere a procesului	30%	Finalizată elaborarea
		20%	Etapă grupului de lucru
		10%	(i) Etapa studiilor anterior elaborării și/sau (ii)consultarea inițiativei cu membrii AIM sau (iii)examinarea în cadrul grupurilor de lucru ale AIM
v	Nerealizat	5%	Activități începute însă nerealizate sau care nu pot fi probate ca fiind cu un grad mai avansat de realizare
		0%	Activități neîncepute sau eșuate

Evaluarea calitativă a fost efectuată doar pentru activitățile Realizate integral în anul 2022-2023 (cat. I Realizat 90-100%), care pot fi supuse unei evaluări a impactului.

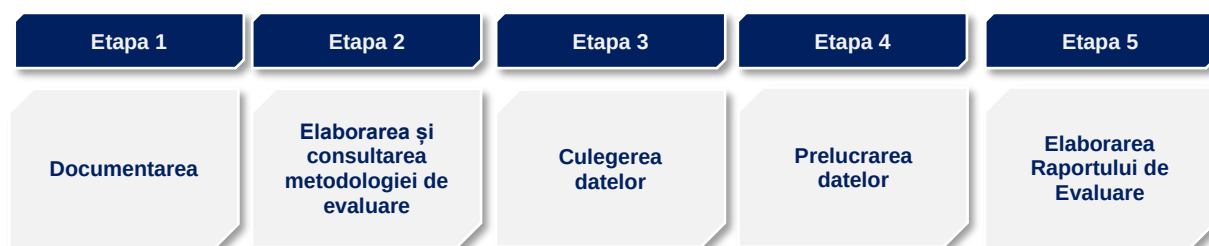
În context, AIM constată că impactul evaluat la momentul întocmirii documentului este un aspect care poate implica indicatori cu o anumită marjă de deviere și necesită indicatori calitativi măsurabili care ar permite o astfel de evaluare mai clară. O astfel de măsurare cu un caracter mai exact se recomandă a fi realizată între 12 luni și 24 de luni după intrarea în vigoare a actului normativ. În scopul prezentului Raport, în ceea ce privește evaluarea impactului vom utiliza următorii indicatori stabiliți în **Tabelul 2** de mai jos:

Tabelul 2

Cat.	Impactul	Semnificație
i	Impact Major	Se constată schimbări pozitive semnificative, care au susținut îndeplinirea obiectivului și au produs schimbări importante asupra îndeplinirii obiectivului, îmbunătățirii calității activității mediului de afaceri și/sau sectorului economic.
ii	Impact Mediu	Se constată anumite schimbări cu efecte, dar care nu au produs schimbări semnificative asupra îndeplinirii obiectivului, îmbunătățirii calității activității mediului de afaceri și/sau sectorului economic.
iii	Impact Redus	Se constată un impact redus și schimbări nesemnificative asupra îndeplinirii obiectivului, îmbunătățirii calității activității mediului de afaceri și/sau sectorului economic.
iv	Lipsa de Impact	Se constată o lipsă de impact asupra îndeplinirii obiectivului, îmbunătățirii calității activității mediului de afaceri și/sau sectorului economic.
v	Nu este posibilă evaluarea	Lipsa activităților executate integral sau activitate executată integral, dar al cărei impact va putea fi evaluat doar peste o perioadă anumită și care nu este posibil de evaluat la moment; indicatorii de performanță atribuiți nu sunt măsurabili astfel încât să permită captarea schimbărilor calitative.

3.5. PROCESUL DE EVALUARE

Procesul de evaluare a inițiativelor și acțiunilor AIM incluse în Agenda sa legislativă cuprinde 5 etape, după cum urmează:

- (a) **Documentarea** – analiza contextului și situației în domeniul analizat, ale acțiunilor specifice incluse în Agenda legislativă a AIM, precum și a cadrului normativ aplicabil și aferent;
- (b) **Elaborarea și consultarea metodologiei de evaluare:**
- (i) Elaborarea cadrului conceptual și metodologic al evaluării;
 - (ii) Elaborarea instrumentelor de cercetare;
 - (iii) Realizarea ședinței (online) de consultare a metodologiei cu echipa AIM.
- (c) **Culegerea datelor** – această etapă implică organizarea procesului de colectare a datelor (paragraful 3.3.) prin intermediul:
- (i) monitorizarea ședințelor Parlamentului, Guvernului ș.a.;
 - (ii) analizei paginilor oficiale ale autorităților publice centrale cum ar fi Parlamentul, Guvernul, Administrația Prezidențială, dar și altele cum ar fi Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Serviciul Fiscal de Stat etc.;
 - (iii) observațiile în cadrul consultărilor publice a fost utilizată în scopul stabilirii concordanței dintre acțiunile strategice planificate și incluse în Agenda legislativă și realizarea efectivă a acestora și
 - (iv) interviurile.

- (d) **Prelucrarea datelor** – în cadrul acestei etape au fost realizate un șir de operațiuni cu referire la verificarea datelor colectate prin audierea înregistrărilor și analiza notițelor din cadrul interviurilor de grup, precum și a rezultatelor consultărilor publice.
- (e) **Elaborarea Raportului de evaluare** – analiza datelor colectate în procesul de documentare; perfectarea și consultarea Raportului de evaluare cu echipa AIM.

4. PROCESUL DECIZIONAL

4.1. INDICATORII PROCESULUI DECIZIONAL ÎN 2022-2023

Procesul decizional în scopul prezentului Raport reprezintă procedurile legale de elaborare, consultare publică, examinare și aprobare sau votare ale actele normative de către Executiv sau Legislativ, după cum este cazul, precum și activitățile altor autorități publice care au implicare în procesul de luare a deciziilor.

Vom începe acest paragraf cu analiza procesului decizional al Forului Legislativ ținând cont de importanța acestuia. Astfel, cu privire la activitatea acestuia, Raportul Secretariatului Parlamentului privind transparența în procesul decizional în cadrul Parlamentului Republicii Moldova pentru anul 2022¹³ dar și comunicatului de presă al Secretariatului Parlamentului care face Bilanțul sesiunii de primăvară 2023 a Parlamentului¹⁴, scoate în evidență că pe parcursul anului 2022, deputații s-au convocat în 49 de ședințe plenare.

În această perioadă, membrii Forului Legislativ au adoptat 381 de acte. Dintre ele, 286 sunt legi, iar 95 sunt hotărâri (**Figura nr. 2**). De asemenea, în 2022, au fost aprobate, în prima lectură, 307 inițiative legislative.

În sesiunea de primăvară 2023, în plenul Parlamentului au fost adoptate 253 de acte normative, dintre care 171 de legi și 82 de hotărâri. În această perioadă, deputații s-au convocat în 24 de ședințe plenare¹⁵.

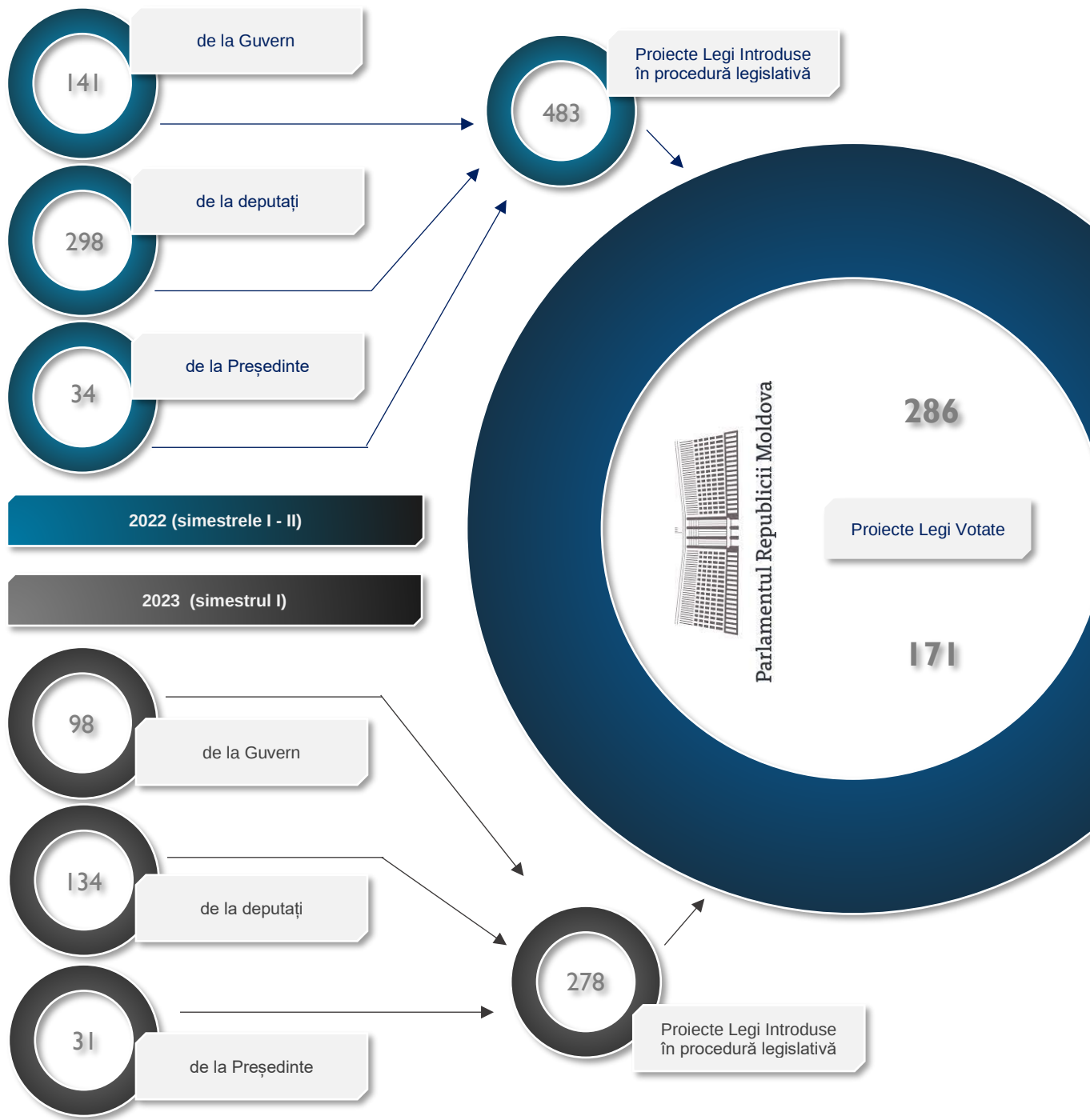
În sesiunea de primăvară, au fost înaintate 278 de proiecte de acte normative. Cele mai multe, 134, aparțin deputaților. Guvernul a înaintat 98 de inițiative, iar Președintele Republicii Moldova 31.

¹³ <https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=Xh6%2BYe%2FFJ9M%3D&tabid=109&language=ro-RO>

¹⁴ <https://multimedia.parlament.md/bilanțul-sesiunii-de-primavara-2023-a-parlamentului-au-fost-adoptate-253-de-acte-normative/>

¹⁵ <https://tvrmdova.md/article/452fdea1e0baf980/bilanțul-sesiunii-de-primavara-a-parlamentului.html>

Figura 2

În ceea ce ține de activitatea Executivului, rezultatele activității acestuia sunt reflectate doar pentru anul 2022 în Raportul Cancelariei de Stat privind asigurarea transparenței în procesul decizional de către autoritățile administrației publice centrale¹⁶.

Potrivit raportului vizat, în anul 2022, în total, în cadrul ședințelor de Guvern au fost aprobate 1063 de acte normative după cum este indicat în **Figura 3** de mai jos:

Figura 3

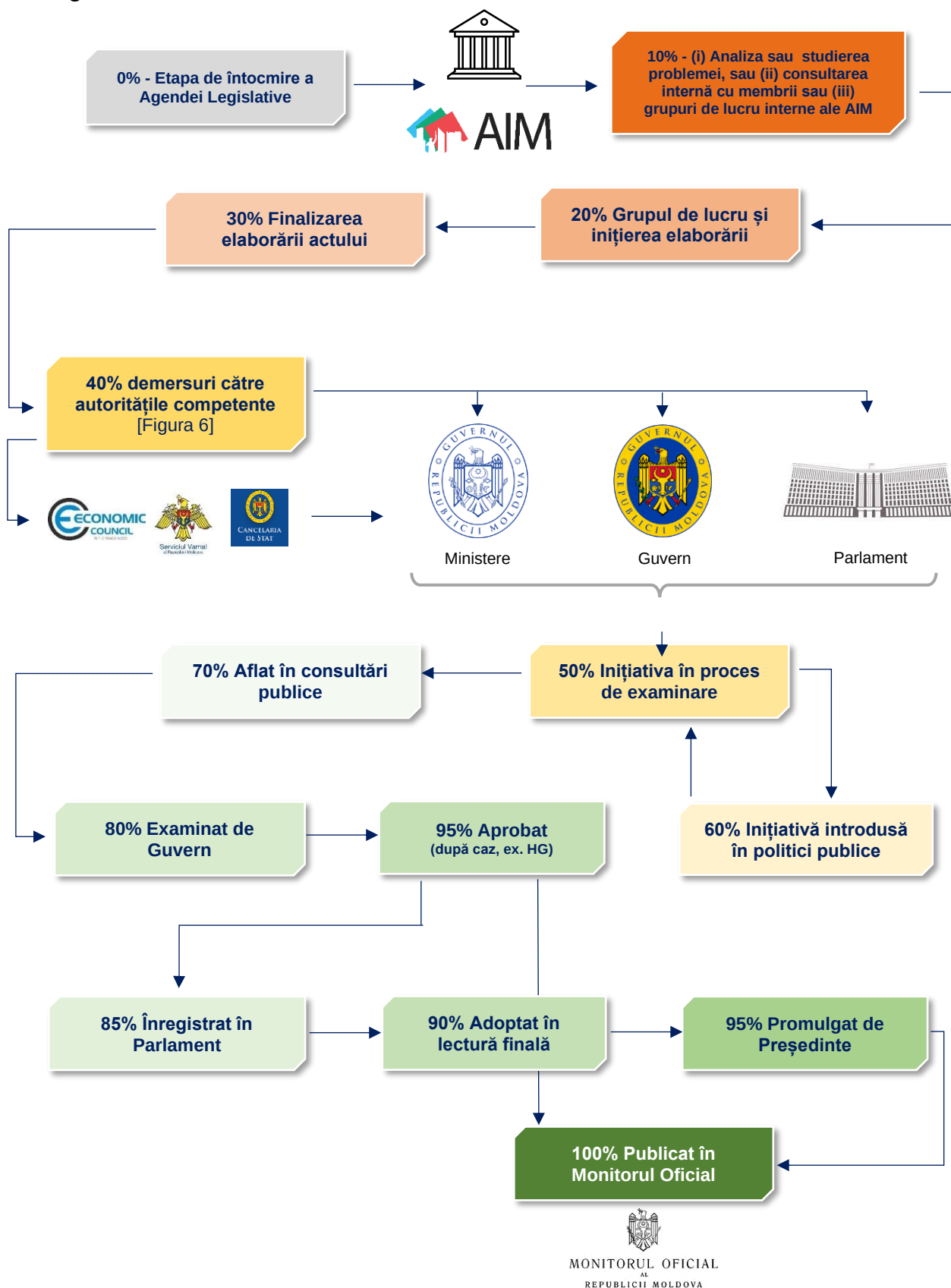

¹⁶ https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_transparenta_decizionala_2022_final_docx.pdf

4.2. ETAPELE PROCESULUI DECIZIONAL

În scopul unei bune înțelegeri a gradelor de evaluare vom analiza mai jos etapele procesului decizional. Acest fapt aduce o claritate în ceea ce ține progresul fiecărei inițiative a AIM și facilitează la ce etapă de examinare se află fiecare inițiativă din Agenda legislativă a AIM în cadrul procesului de luare a deciziilor.

Figura 4

4.3. CONTRIBUȚIA SOCIETĂȚII CIVILE

Transparența decizională reprezintă procedura prin care se asigură informarea și implicarea publicului în procesul de adoptare a deciziilor instituțiilor statului, fiind reglementată de cadrul normativ în vigoare.

Asigurarea transparenței decizionale este unul din factorii principali ce contribuie la creșterea gradului de responsabilizare al administrației publice fata de cetățean, ca beneficiar al deciziei administrative și la sporirea încrederii sectorului asociativ în intențiile și acțiunile instituțiilor statului.

Aplicarea principiilor transparenței decizionale (publicitatea și accesibilitatea) presupune informarea cetățenilor asupra problemelor de interes public care urmează să fie consultate și facilitarea participării active în procesul de luare a deciziilor administrative și în procesul de elaborare a actelor normative.

Este de menționat că pe parcursul anului 2022, autoritățile din subordinea Guvernului au recepționat circa 2054 recomandări asupra proiectelor de acte normative elaborate. Rata medie a examinării și acceptării propunerilor parvenite în cadrul consultărilor publice a constituit în 2022 circa 57,1%. Totodată, Cancelaria de Stat în Raportul său privind asigurarea transparenței în procesul decizional de către autoritățile administrației publice centrale¹⁷ menționează că acest indicator este unul subiectiv, iar valoarea acestuia este influențată de foarte mulți factori, spre exemplu, calitatea actului normativ propus spre consultare, calitatea recomandărilor înaintate, flexibilitatea decizională a autorității asupra actului normativ etc.

În același context, pe parcursul anului 2022 au avut loc 335 consultări și dezbateri publice care au cuprins 1167 participanți. Au fost create 146 grupuri de lucru, inclusiv grupuri ad-hoc care au implicat circa 968 participanți (**Figura 5**). Urmează să menționăm că datele pentru 2023 încă nu sunt publice, motiv din care nu putem opera cu date certe.

Figura 5

Cifrele vizate mai sus cuprind și contribuția AIM la procesele de luare a deciziilor. La aceste aspecte ne vom referi în capitolul următor.

5. CONTRIBUȚIA AIM LA PROCESUL DECIZIONAL

5.1. ARIA DE ACTIVITATE

Despre AIM - Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova este o asociație de afaceri neguvernamentală, bazată pe calitatea de membru, fondată în martie 2016. Membrii AIM sunt întreprinderi mici și mijlocii care activează în Republica Moldova. Membrii AIM lucrează împreună ca aliați prin rețea, resurse, advocacy și alte inițiative pentru a încuraja și proteja dezvoltarea și creșterea prin schimbul de principii comune.

¹⁷ https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_transparenta_decizionala_2022_final_docx.pdf

Misiunea noastră - este să promovăm și să protejăm bunăstarea generală și prosperitatea întreprinderilor mici și mijlocii și a celor care fac afaceri cu întreprinderile mici și mijlocii din Republica Moldova, astfel încât comunitatea de afaceri și cetățenii săi să prospere.

Una din activitățile de bază ale AIM este reprezentarea membrilor noștri pe platformele de dialog dintre mediul de afaceri și instituțiile de stat cu scopul de a îmbunătăți politicile de reglementare.

Viziunea noastră - AIM este o comunitate de afaceri mici și mijlocii care lucrează împreună pentru realizarea unor obiective comune care vor dezvolta un mediu antreprenorial-juridic clar și transparent, pentru a promova creșterea economică și investițiile în Republica Moldova.

În scopul realizării misiunii și viziunii sale AIM este membru în cadrul platformelor de discuții din **Figura 6**.

Figura 6

5.2. CADRUL JURIDIC APLICABIL

În prezentul termenul „advocacy” este frecvent utilizat în diverse contexte, în principal pentru a descrie o metodă sau o abordare utilizată pentru a schimba politicile și practicile, a reforma instituțiile, a schimba atitudini și comportamente și a oferi activităților publice un impact mai larg. În esență, această activitate se încadrează în limitele cadrului național existent care prevede un șir de proceduri ce vizează participarea și stabilirea unei relații de colaborare a organelor publice cu societatea civilă în procesul decizional.

Așa, principalele acte normative care creează un cadru juridic necesar și adecvat pentru participarea societății civile în procesul decizional, în viziunea noastră sunt:

Figura 7

Reieșind din scopurile statutare dar și din obiectivele trasate, AIM împărtășește opinia că participarea și implicarea activă a asociației la luarea deciziilor publice poate oferi politici ce răspund mai bine necesităților antreprenorilor, în special afacerilor mici și mijlocii. La fel o implicare activă în procesele decizionale poate spori încrederea reciprocă a tuturor subiecților implicați atât din domeniul privat cit și din cel public. AIM promovează agenda sa legislativă prin prisma cadrului juridic existent și a statutului său, în scopul apărării intereselor membrilor asociației.

AIM consideră că piatra de temelie ale bunelor practici a consultărilor publice sunt transparența, vizibilitatea și oportunitatea de participare a tuturor părților interesate. Toate propunerile înaintate de către participanții în cadrul procesului de consultare publică urmează a fi analizate de către instituțiile publice, iar deciziile privind deciziile adoptate trebuie explicate și argumentate. Doar în așa condiții, procesul decizional va spori ca și calitate, iar societatea civilă va fi și mai activă.

5.3. IMPACTUL

Eforturile AIM în domeniul participării active la procese de consultare publică și luare a deciziilor de către autoritățile publice sunt bazate pe un deziderat legal de a produce un impact pozitiv care este consfințit în prevederile statutare ale AIM dar și în misiunea și viziunea sa de care se conduce în activitate.

Este de menționat că AIM a inclus în Agenda sa legislativă pentru anii 2022-2023¹⁸ un șir de inițiative de elaborare a actelor normative și/sau propuneri de ajustare a documentelor de politici. Toate inițiativele sunt îndreptate spre îmbunătățirea cadrului juridic aferent activității

¹⁸ <https://sme.md/aim-a-expediat-o-scrisoare-guvernului/>

antreprenoriale din Republica Moldova. Mai multe detalii despre gradul de realizare cu descrierea fiecărei inițiative sunt expuse în **Capitolul 6** al prezentului Raport.

În acest capitol ne propunem a stabili o viziune generală asupra gradului de realizare a acțiunilor propuse în Agenda legislativă a AIM. În acest sens, vom opera calificativele și criteriile prevăzute în **Tabelul 1** și cele din **Figura 4**. Așa, din numărul total al inițiativelor propuse în Agenda Legislativă, pe parcursul perioadei august 2022 – august 2023, AIM a reușit atingerea următoarelor rezultate indicate în Tabelul 3, care se recomandă a fi analizat împreună cu **Graficul 2**:

Tabelul 3

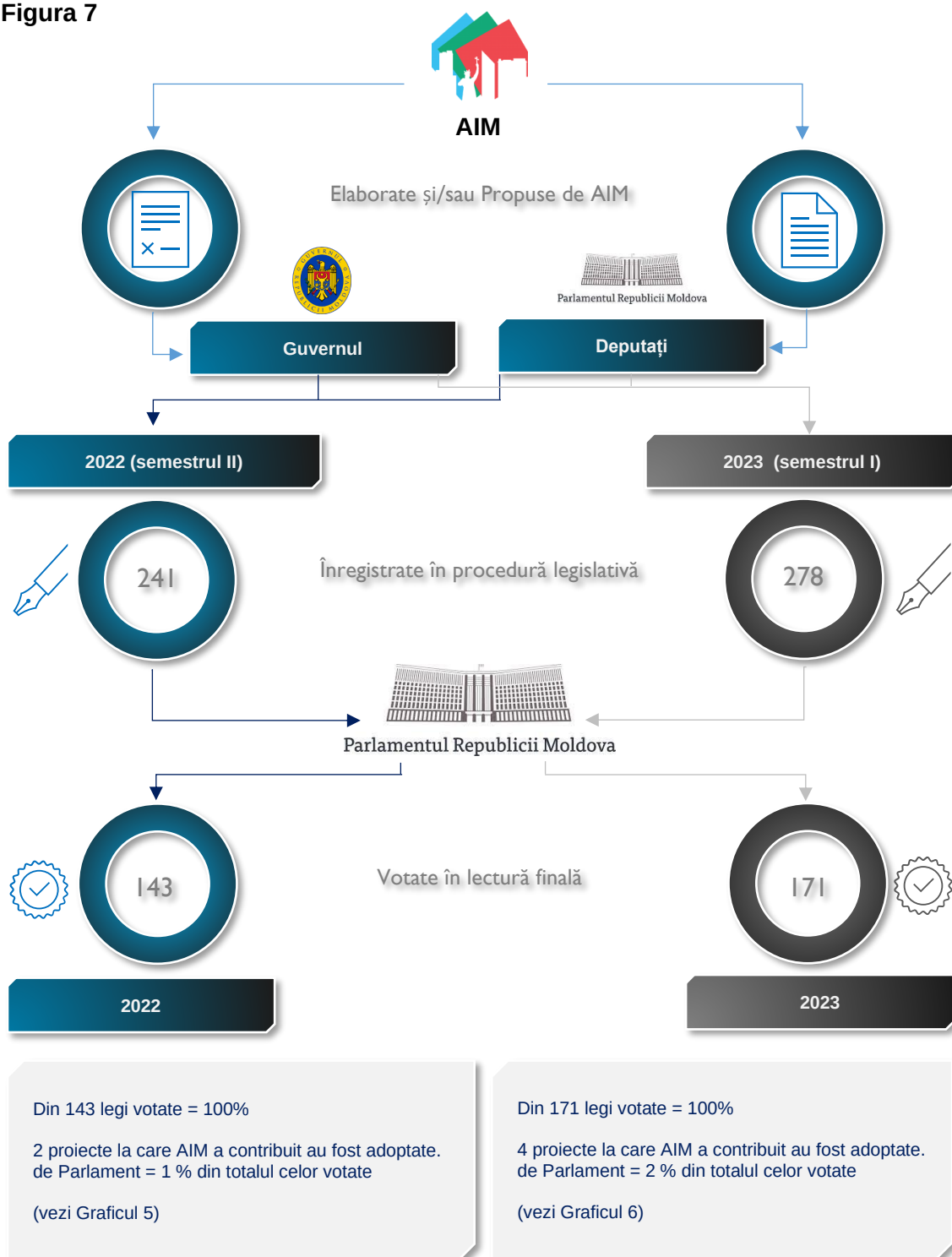
Rata de realizare a inițiativelor AIM				
Cat.	Cantitatea	Statutul acțiunii	Indicatorul	Descrierea indicatorului
i	3	Realizat	100%	Intrat în vigoare sau Publicat în MO
			95%	Promulgat de Președinte
			90%	Adoptat în lectură finală
ii	4	Realizat parțial	85%	Introdus în procedură legislativă
			80%	Examinat de către Guvern
			70%	Aflat în faza consultărilor publice
iii	8	În curs de realizare	60%	Introdus în politici publice
			50%	În examinarea autorităților publice
			40%	Demersuri oficiale trimise
iv	1	Etapa inițierii procesului	30%	Finalizată elaborarea
			20%	Etapa grupului de lucru
			10%	(i) Etapa studiilor anterior laborării și/sau (ii)consultarea inițiativei cu membrii AIM sau (iii)examinarea în cadrul grupurilor de lucru ale AIM
v	4	Nerealizat	5%	Activități începute însă nerealizate
			0%	Activități neîncepute sau eșuate

Activitățile AIM în domeniul promovării Agendei sale legislative au un impact cantitativ dar și calitativ asupra întregului proces decizional din Republica Moldova.

Astfel, în **Figura 7** ne propunem să analizăm cum Agenda legislativă a AIM a avut un impact asupra agendei legislative/normative ale autorităților competente de luare a deciziilor materializându-se în final prin îmbunătățirea cadrului și mediului antreprenorial din țară.

În acest scop, vom raporta numărul acțiunilor realizate ale AIM la numărul actelor înregistrate și/sau adoptate (după caz aprobate) de către ramurile executivă și legislativă, după cum au fost reflectate în **Figurile 2, 3 și 5**.

Figura 7

5.4. AGENDA ÎN DERULARE

AIM își propune o agendă legislativă ambițioasă însă realistă. Agenda sa derivă din obiectivele de activitate trasate în fiecare an și aliniate la necesitățile mediului de afaceri mic și mijlociu precum și a membrilor săi.

Agenda legislativă a AIM reprezintă agenda politicilor și inițiativelor legislative a Alianței Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova pentru anii 2022-2023. Această listă de inițiative și propuneri se referă la elaborarea proiectelor de acte normative noi sau amendarea cadrului de reglementare existent cu accente majore asupra activității IMM-urilor. Unele inițiative pot avea impact și asupra altor categorii de afaceri mai mari, deși prioritatea AIM sunt afacerile micro, mici și mijlocii.

Setul de propuneri pentru care pledează AIM se axează pe îmbunătățirea și modernizarea cadrului de reglementare aferent mediului de afaceri, care are un impact direct asupra IMM-urilor și se focusează pe facilitarea și dezvoltarea mediului antreprenorial, precum și diminuarea presiunii birocratice asupra acestuia. Agenda legislativă a AIM tinde a fi una în dezvoltare și dinamică continuă ținând cont de necesitățile membrilor asociației și scopului creării unui cadru antreprenorial optim și durabil în Republica Moldova.

Astfel, la elaborarea Agendei sale legislative, AIM s-a condus de următoarele principii:

Principiul nr. 1 - Reforma de participare: noi întocmim acest plan cu și pentru oamenii de afaceri. Le reprezentăm nevoile în fața autorităților publice și Guvern, și putem face acest lucru doar dacă este necesitatea stringentă pentru aceste schimbări. În acest scop – avem nevoie de o reformă pentru a fi clară, de înțeles, și pentru care IMM-urile sunt pregătite să pledeze.

Principiul nr. 2 - Fii îndrăzneț: toate sugestiile legislative în acest proces și inițiate de AIM, în general, sunt concepute pentru a fi îndrăznețe. Ele abordează în profunzime unele probleme înțelese de oameni de afaceri cu scopul atingerii unui impact real și benefic asupra activității lor. În procesul de elaborare a cadrului legislativ, compromisurile se produc tot timpul în dependență de necesitățile mediului a cărei activitate este reglementat – aceasta este poziția AIM, și cu ea venim în inițiativele noastre cu cele mai bune și actuale propuneri pentru membrii noștri, care în final va avea un impact major în promovarea afacerilor și a economiei în general.

Principiul nr. 3 - Conduceți cu viziune: Fiecare propunere este concepută pentru a explica mai întâi viziunea noastră asupra schimbării. De ce lucrurile trebuie să se schimbe și cum să fie realizată. Ne concentrăm pe simplificarea înțelegerii acestei viziuni (adică, cum ar arăta lumea când a fost implementată această reformă) și a motivelor care creează problemele de bază. Detaliile tehnice sunt esențiale pentru implementare, dar fără viziune acestea contează mai puțin.

Agenda legislativă pentru anii 2022-2023 a fost adoptată de Consiliul Director al AIM. Acest document identifică constrângerile cu care se confruntă membrii AIM și formulează recomandări pentru diminuarea sau excluderea acestor constrângeri. În procesul elaborării acestui document, au fost luate în considerație ultimele modificări legislative, reforme structurale și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022.

Recomandările propuse în agenda sa, abordează în profunzime unele constrângeri expuse de membrii AIM cu scopul atingerii unui impact real și benefic asupra activității lor.

În procesul de elaborare a cadrului legislativ, compromisurile se produc tot timpul în dependență de necesitățile mediului a cărei activitate este reglementat – aceasta este poziția AIM, și cu această abordare asociația a venit în inițiativele sale cu cele mai bune și actuale propuneri din punctul său de vedere, care în final vor avea un impact major în promovarea afacerilor și a economiei în general.

În lumina celor expuse mai sus, AIM își propune să continue ajustarea și reînnoirea Agendei sale legislative ca urmare a rezultatelor evaluării din prezentul Raport. Reînnoirea agendei va avea loc în baza rezultatelor obținute, adică a identificării gradului de realizare obiectivelor trasate dar și noile propuneri venite de la membrii AIM vor fi examinate și propuse spre includere în agendă. Totodată, AIM va completa agenda sa cu propunerile elaborate de către grupul său de experți.

În baza celor expuse, AIM va continua eforturile sale în domeniul participării la procesele decizionale și consultările publice în anul care vine.

6. AGENDA LEGISLATIVĂ A AIM

6.1. PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA AGENDEI LEGISLATIVE A AIM

Agenda legislativă a AIM propusă pentru anul 2022 cuprinde cinci piloni esențiali (**Figura 8**) pentru activitatea micilor antreprenori cu un impact major asupra activității acestora:

Figura 8

Pilonul 1. Guvernare adaptivă - Optimizarea reglementării și micșorarea presiunii administrative este un element important pentru dezvoltarea IMM-urilor. Birocrația fiind, în mod proporțional, o povară mult mai mare pentru IMM-uri decât pentru întreprinderile mari. Recentele și actualele crize la nivel mondial, regional și local au scos în evidență toate carențele existente în domeniul reglementării afacerilor din Republica Moldova și constituie un prilej deosebit pentru o simplificare masivă în domeniu.

În scopul simplificării reglementărilor existente și optimizării numărului procedurilor ce afectează desfășurarea afacerilor recomandăm continuarea procesului de inventariere a actelor permissive. Totodată, membrii AIM consideră necesară continuarea reformei regulatorii pentru revizuirea listei serviciilor prestate businessului contra plată de autoritățile publice și simplificarea acordării lor. În aceeași ordine de idei, subliniem că ajustarea cadrului regulator la principiile "Small Business Act" pentru Europa, rămâne în continuare o provocare. Calitatea cadrului regulator și evoluția acestuia are impact direct asupra atingerii altor priorități de dezvoltare a IMM.

Pilonul 2. Capitalul uman în afaceri - Lucrătorii calificați reprezintă un factor-cheie într-o economie bazată pe cunoștințe, tendințe, competențe și experiență moderne. Cu toate acestea, pentru IMM-uri este mai dificil să recruteze și să păstreze lucrătorii calificați decât pentru întreprinderile mai mari, deoarece acestea nu pot oferi condiții de muncă și de

remunerare mai atractive. Transformarea digitală rapidă, globalizarea în creștere și deficitul de competențe în întreaga lume exercită o presiune suplimentară asupra piețelor forței de muncă, punând IMM-urile într-o situație și mai dezavantajoasă. În acest context, cele mai multe țări au adoptat politici naționale care ajută IMM-urile să îmbunătățească competențele angajaților lor prin programe de formare și educație, difuzare a tehnologiei, măsuri de reglementare care promovează dezvoltarea competențelor, sprijin individual pentru femeile antreprenor și proprietarii de afaceri.

Pilonul 3. Acces la finanțare - Accesul la finanțare, care este necesar în fiecare etapă a ciclului de viață al IMM-urilor, este esențial pentru crearea și dezvoltarea acestora. IMM-urile, membrii AIM se confruntă cu dificultăți în găsirea și atragerea surselor adecvate de finanțare. Bariere precum costurile ridicate de tranzacție și nivelul scăzut de educație financiară a proprietarilor de IMM-uri explică de ce întreprinderile mici și antreprenorii se confruntă adesea cu mari dificultăți în accesarea finanțării.

Diferite țări au luat diverse măsuri pentru a extinde sursele de finanțare a IMM-urilor, cum ar fi relaxarea condițiilor de creditare a IMM-urilor sau lansarea unor piețe de capital de risc vibrante și concentrate. În timp ce finanțarea bancară rămâne principala sursă de finanțare pentru IMM-uri, în ultimii ani au proliferat și instrumentele alternative de finanțare. Printre măsurile de politică pentru a sprijini accesul IMM-urilor la finanțare în diverse țări se numără extinderea continuă a garanțiilor de credit, noi abordări de sprijinire a capitalului de risc, combinarea sprijinului financiar cu formare și asistență, precum și inițiative de exploatare a oportunităților și a platformelor de tehnologie financiară.

Pilonul 4. Acces la piațe - Normele clare și stabile de desfășurare a activității și de acces la piațe sunt factori determinanți pentru deciziile antreprenorilor privind creșterea și localizarea întreprinderilor lor. IMM-urile reprezintă cea mai flexibilă formă de activitate antreprenorială, fiind ideale pentru a face față provocărilor legate de introducerea pe piață a unor produse și servicii noi, inovatoare și de nișă. Cu toate acestea, lipsa resurselor și a expertizei necesare împiedică pătrunderea activă a IMM-urilor pe piețele interne și externe. În același timp, digitalizarea, specializarea și concentrarea reconfigurează în mod constant piețele, ceea ce necesită o intervenție atentă din partea autorităților statului.

Pilonul 5. Suport pentru inovare și mediu de afaceri - În ultimii ani, s-a pus un accent deosebit pe creșterea nivelului tehnologic al economiei prin atragerea de investitori în domeniul tehnologiilor și prin implicarea activă a universităților în formarea personalului IT.

În același timp, specificul IMM-urilor le face pe acestea cele mai flexibile și mai receptive la transferul de idei inovatoare, inclusiv cele create în universități și centre de cercetare, și la diseminarea ulterioară a acestora.

În această direcție, AIM poate consolida funcția de brokeraj tehnologic și transfer de inovare, inclusiv programe de formare pentru angajații IMM-urilor, studenți și personal universitar, concursuri de planuri de afaceri, concursuri de echipe de proiecte antreprenoriale, dezvoltarea de către studenți împreună cu personalul universitar a soluțiilor de inovare de afaceri pentru start-up-uri din sectoarele prioritare de dezvoltare ale Republicii Moldova.

6.2. PILONUL 1 – GUVERNARE ADAPTIVĂ

Inițiativa 1 din Pilonul 1

REFORMA INSPECȚIILOR ȘI CONTROALELOR DE STAT

Descrierea problemei

Acest subiect este pe larg discutat la moment în rândul mediului de afaceri și cu toate că subiectul este în atenția guvernării, încă rămâne actual până la modificarea legislației. În Moldova, proprietarii afacerilor mici și mijlocii au frică de inspecții și controale din cauza

aplicării neuniforme, corupte și inconsecvente a Legii. Dacă este să descriem succint situația, în mediul de afaceri există o situație în care unii dintre funcționarii publici responsabili de protejarea siguranței publice, a finanțelor publice și asigurarea Statului de drept, nu își fac lucrul la nivelul necesar. Inspectorii fiscali, de exemplu, ar trebui să încurajeze conformitatea, să corecteze greșelile și să penalizeze acțiunile frauduloase. Pentru a redresa situația spre bine, și a realiza această viziune, AIM are un șir de inițiative care vizează schimbări mici, dar importante, menite să sporească transparența, să reechilibreze dinamica impactului puterii asupra mediului de afaceri și să asigure drepturi adecvate de a face apel.

Gradul de realizare

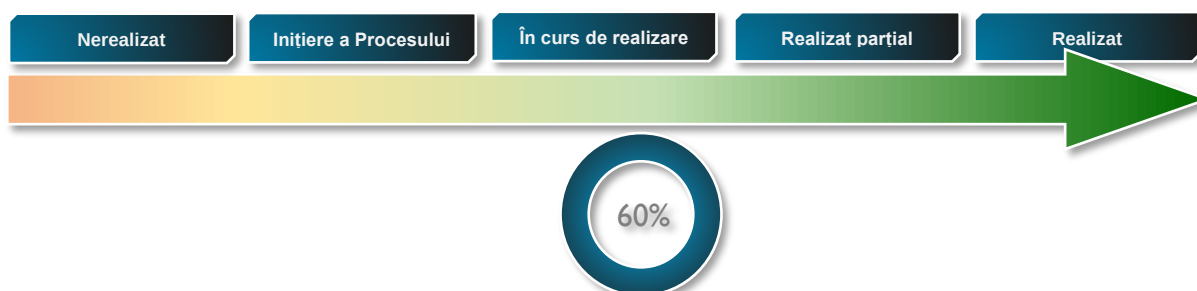
Executivul a dat curs inițiativei AIM de examinare a reformării sistemului de control de stat asupra activității de întreprinzător, care s-a materializat prin semnarea de către Prim-ministru a Dispoziției nr. 108-d din 25 iulie 2023¹⁹, care printre altele:

- (1) aprobă Planul de acțiuni cu privire la reformarea sistemului de control de stat asupra activității de întreprinzător;
- (2) se împuternicește Secretariatul Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru să acorde asistența necesară pentru organizarea și funcționarea grupurilor tematice de lucru, să monitorizeze activitatea acestora și să prezente trimestrial Prim-ministrului rezultatele activității grupurilor de lucru.

Este important să menționăm că acțiunile necesare au fost incluse în planul de acțiuni cu termeni rezonabili, care vor avea un impact pozitiv asupra mediului de afaceri. Astfel, 4 activități cruciale ca și importanță vor trebui realizate până în noiembrie – decembrie 2023:

- a) Eliminarea disfuncționalităților în raport cu sistemul procedural și instituțional al controlului de stat, identificate în urma evaluării practicilor de aplicare a Legii nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător și a cadrului normativ conex;
- b) Eliminarea discrepanțelor dintre legile sectoriale și Legea nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, inclusiv eliminarea dublărilor și excepțiilor nejustificate prin alinierea la principiile fundamentale de efectuare a controlului de stat asupra activității de întreprinzător;
- c) Asigurarea aplicării transparente, previzibile și echitabile a măsurilor restrictive, minimizarea abuzurilor prin revizuirea și reglementarea sistemului de măsuri restrictive aplicate de organele de control de stat, inclusiv a mărimii sancțiunilor și a modului de constatare și aplicare a acestora;
- d) Asigurarea planificării efective a activității de control în baza analizei riscurilor, prin perfecționarea procesului de planificare a controlului și ajustarea metodologiilor sectoriale în acest sens.

Evaluarea Gradului de Realizare: În lumina celor expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativa 1 din Pilonul 1 se evaluează la un grad de **60% - în curs de realizare**.

¹⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138183&lang=ro

Acțiuni următoare

La moment se lucrează asupra elaborării amendamentelor la actele legislative vizate, dar și asupra asigurării unui suport necesar la nivel legislativ pentru realizarea acțiunilor prevăzute în planul de acțiuni în ceea ce privește controalele de stat și eliminarea abuzurilor din mecanismul de aplicare a sancțiunilor în raport cu operatorii economici. Se preconizează înaintarea proiectelor de legi pentru examinarea Legislativului în sesiunea de toamnă 2023.

Impactul

Având în vedere că actele vizate nu sunt încă aprobate/adoptate impactul acestora nu poate fi evaluat la moment. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea.**

Trebuie să menționăm că planul de acțiuni vizat, cuprinde 9 acțiuni, care urmare implementării vor rezulta în un șir de amendamente la cadrul primar dar și la cadrul secundar. Acest fapt va avea un impact mai pronunțat asupra cadrului juridic de reglementare dar și indicatorii cantitativi ai inițiativelor AIM, la momentul următoarei evaluări anuale.

Inițiativa 2 din Pilonul 1

OFICIUL AVOCATULUI AFACERILOR MICI

Atunci când antreprenorii interacționează cu instituțiile Statului, se confruntă în mod regulat cu probleme serioase. Birocrație, lipsă de informații, corupție și multe altele. AIM propune o soluție care este îndreptată spre crearea poziției Avocatului al antreprenorilor (Ombudsmanul). Această nouă poziție va acționa ca un mecanism de sprijin pentru oamenii de afaceri care încearcă să confrunte birocratia. Avocatul antreprenorilor va contribui la asigurarea accesului la informații, va depune plângeri cu privire la abuzuri, va propune reforme Guvernului și multe altele. Cu titlu de împărtășire a acestei viziuni, propunem o Declarație a Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova, care pledează pentru susținerea creării instituției Avocatului Antreprenorilor.

Gradul de realizare

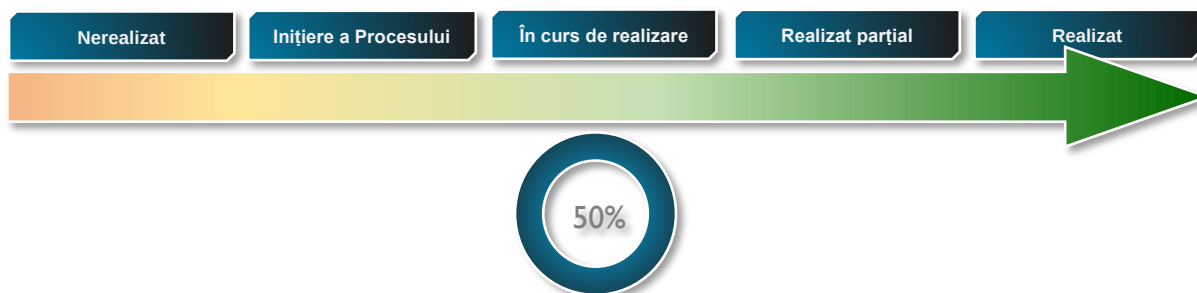
Pe parcursul ultimilor 2-3 ani au existat câteva inițiative îndreptate spre instituirea oficiului ombudsmanului pentru afacerile mici și mijlocii. În acest sens, inclusiv AIM a elaborat un proiect de lege în 2021. Însă, din cauza modelelor propuse, toate inițiativele și-au păstrat statutul său de proiecte, nefiind posibilă avansarea ulterioară în procesul decizional. Concluzia generală este că modelul ombudsmanului pentru afaceri mici nu este compatibil cu statutul Oficiului Avocatului Poporului existent în Republica Moldova. Urmează a fi examinat un model alternativ care va fi focusat doar asupra afacerilor mici și mijlocii.

La momentul întocmirii prezentului Raport, propunerile AIM au fost expediate prin demers oficial către Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării și se află în examinare. Astfel, AIM a formulat propuneri concrete susținute de un studiu al practicilor și modelelor existente pe continentul European și America de Nord. Propunerea formulată de AIM este însoțită de un șir de argumente cu o viziune clară și necesitatea de focusare pe apărarea și promovarea intereselor IMM-urilor de către viitorul Avocat al Antreprenorilor²⁰ pentru includere în Programul național pentru promovarea antreprenorialului și creșterea competitivității în anii 2023-2027 (Programul PACC 2027)²¹.

²⁰ <https://sme.md/aim-a-expediat-propuneri-pentru-programul-national-pacc-2027/>

²¹ https://particip.gov.md/ro/document/stages/*10263

Evaluarea Gradului de Realizare: În lumina celor expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativa 2 din Pilonul 1 se evaluează la un grad de **50% - în curs de realizare**

Acțiuni următoare

Urmează a coopera în continuare cu subiecții interesați și a prezenta suplimentar studiile comparate a legislației internaționale efectuate de către AIM și a viziunii proprii asupra Avocatului Antreprenorilor, în scopul alegerii celui mai potrivit model care va fi focusat exclusiv sau în mare parte asupra apărării intereselor afacerilor mici și mijlocii. Un nou proiect de lege se recomandă a fi elaborat și promovat prin intermediul Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru.

Impactul

Având în vedere că inițiativa se află într-o situație de suspans din cauza dezbatelor interne a factorilor de decizie în privința celui mai oportun model al ombudsmanului pentru afacerile mici, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea.**

Inițiativa 3 din Pilonul 1 SISTEMUL CIVIC DE RAPORTARE A CORUPȚIEI

Proprietarii de întreprinderi mici nu sunt singurele persoane afectate de corupție în Moldova. La toate nivelurile entităților de stat poate fi găsită corupție mică și mare, de la licențiere sau companii, la asistență medicală, la școli. În toate aceste sectoare, nu există un proces standard de colectare a datelor pentru a identifica ceea ce are nevoie de reformă și ceea ce funcționează bine. Acest lucru duce la o poziție în care agențiile de stat spun „totul este în regulă”, în timp ce activiștii și asociațiile spun „totul este rău”. Adevărul este undeva la mijloc și este esențial să obținem date exacte pentru ca guvernul și societatea civilă să lucreze împreună la reforme. Pentru aceasta, AIM propune un sistem național de „File de raport pentru cetățeni” care să însoțească fiecare interacțiune cu birocrăția de stat la fiecare nivel. Acest sistem de raportare trebuie să fie anonim, electronic și extrem de transparent atât în implementare, cât și în rezultate.

Gradul de realizare

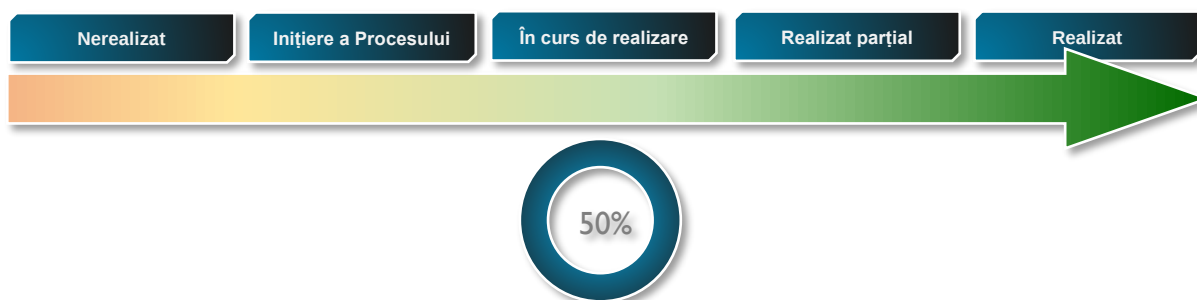
AIM a formulat propria viziune în raport cu subiectul privind „Sistemul civic de raportare a corupției” și l-a inclus în Agenda sa legislativă. La momentul întocmirii prezentului Raport, AIM a expediat în baza unui demers oficial²² către Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării viziunea sa însoțită de argumentele necesare.

Potrivit AIM, „Sistemul civic de raportare a corupției” este menit să însoțească fiecare interacțiune cu birocrăția la orice nivel al acesteia. Mecanismul vizat trebuie să fie anonim, electronic și extrem de transparent atât prin implementare, cât și prin monitorizarea

²² <https://sme.md/aim-a-expediat-propuneri-pentru-programul-national-pacc-2027/>

rezultatelor. Propunerea formulată de AIM este însoțită de un șir de argumente cu o viziune clară și necesitatea de focusare pe apărarea și promovarea intereselor IMM-urilor în activitatea sa și a fost propusă pentru includere în Programul național pentru promovarea antreprenorialului și creșterea competitivității în anii 2023-2027 (Programul PACC 2027)²³.

Evaluarea Gradului de Realizare: Ținând cont de cele expuse mai sus, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 3 din Pilonul 1 se evaluează la un grad de **50% - În curs de realizare**

Acțiuni următoare

În perioada următoare AIM își propune să fie în contact permanent cu Ministerul Economiei în vederea discuției și examinării oportunității includerii unui mecanism de raportare a corupției în domeniul antreprenorial prin intermediul aplicației mobile recent anunțate de către minister²⁴.

Impactul

Având în vedere că inițiativa are un grad de realizare zero, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea**.

6.3. PILONUL 2 – CAPITALUL UMAN ÎN AFACERI

Inițiativa 1 din Pilonul 2 ACTIVITĂȚI INDEPENDENTE

Activitatea independentă a persoanelor fizice care doresc să desfășoare activități de antreprenorat în Republica Moldova nu este reglementată pe deplin. Pictorii, instalatorii, reparatorii, consultanții de marketing și multe alte categorii de angajare independentă modernă nu sunt acoperite de legislația actuală, în măsura în care aceste persoane fizice să se bucure de facilitățile acordate de către stat întreprinderilor micro, mici și mijlocii în conformitate cu Legea nr.179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii, să beneficieze de sancțiuni pecuniare reduse, să desfășoare operațiuni de import în conformitate cu legislația vamală.

AIM propune revizuirea legislației actuale în domeniul activităților independente și/sau libere prin adoptarea unei legi comprehensive, noi, care să reglementeze activitățile cu ținerea contabilității și prezentarea situațiilor financiare simplificat. Totodată, fiind necesară ajustarea particularităților asigurării sociale și medicale în cadrul activității independente. Totodată, propunem ca Guvernul să colaboreze cu băncile pentru a implementa o soluție de plată digitală pentru lucrătorii independenți. În această soluție, lucrătorii vor beneficia de un regim fiscal simplificat, în timp ce companiile sau persoanele fizice care îi angajează vor efectua plăți prin aplicațiile bancare. Taxele vor fi eliminate și reținute automat de către bancă, fără ca antreprenorul sau contractantul să fie nevoiți să gestioneze calculele. Persoanele care

²³ https://particip.gov.md/ro/document/stages/*10263

²⁴ https://www.ipn.md/ro/evo-se-va-numi-aplicatia-care-va-contine-actele-7967_1096150.html

desfășoară activități independente nu vor trebui să se înscrie pentru o patentă de întreprinzător sau să gestioneze vreo raportare specifică și vor avea nevoie pur și simplu de un cont bancar pentru a primi plăți și a participa la forme tradiționale de antreprenoriat.

Gradul de realizare

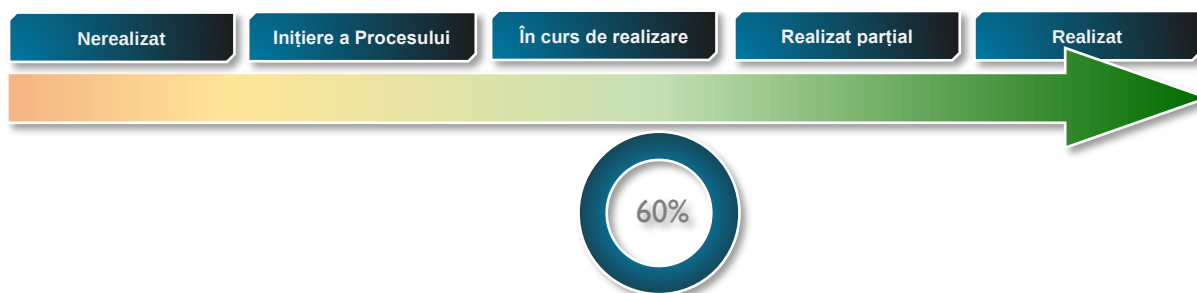
Acest subiect este în ordinea de zi a AIM din 2021. În acest sens, AIM a elaborat un proiect de lege, iar către Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru a făcut și demersurile necesare pentru a-l aduce în agenda publică de discuții. Ca și rezultat inițiativa privind un regim simplificat de contabilitate pentru întreprinderile micro a fost inclusă în Foaia de parcurs privind reducerea poverii de reglementare pentru întreprinderile mici și mijlocii, pentru anul 2022²⁵.

Foaia de parcurs menționată reprezenta un document operațional elaborat pentru o perioadă scurtă de timp (de până la un an), cu un set de măsuri prioritare, acceptată de către membrii Consiliului Consultativ al IMM-urilor, inclusiv președintele (Ministrul Economiei) și vice-președintele (Directorul AIM) acestuia. Scopul documentului este de asigura o participare și responsabilizare mai mare a autorităților și altor părți interesate în vederea identificării și promovării unor soluții imediate și pe termen scurt care țin de reducerea poverii de reglementare pentru întreprinderile mici și mijlocii.

Acțiunea respectivă a fost inclusă în Foaia de parcurs sub numărul 3. Cu toate acestea acțiunea nu a fost realizată. Înainte de expirarea termenului documentului, în cadrul Consiliului trebuia să fie evaluate impacturile măsurilor implementate și luate decizii privind oportunitatea elaborării unui document similar pentru anul următor.

La momentul întocmirii prezentului Raport, s-a acceptat ca această acțiune să se regăsească în Obiectivul Specific 1.1. Crearea condițiilor favorabile activității antreprenoriale, acțiunea nr. 1.1.9. Dezvoltarea unui regim fiscal și de raportare/control simplificat pentru microîntreprinderi din Programului național pentru promovarea antreprenorialului și creșterea competitivității în anii 2023-2027 (Programul PACC 2027)²⁶

Evaluarea Gradului de Realizare: Având în vedere cele expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 1 din Pilonul 2 se evaluează la un grad de **60% - În curs de realizare**.

Acțiuni următoare

Ținând cont de faptul că la momentul întocmirii prezentului Raport, s-a acceptat ca această acțiune să se regăsească în Obiectivul Specific 1.1. Crearea condițiilor favorabile activității antreprenoriale, acțiunea nr. 1.1.9. Dezvoltarea unui regim fiscal și de raportare/control simplificat pentru microîntreprinderi din Programului național pentru promovarea antreprenorialului și creșterea competitivității în anii 2023-2027 (Programul PACC 2027)²⁷ care are termenul limită de realizare – trimestrul IV al 2024, este rezonabil ca AIM să vină cu concept viabil către Consiliul Economic către finele trimestrului IV al 2023 sau trimestrul I al 2024. Conceptul elaborat trebuie să se focalizeze exclusiv asupra microîntreprinderilor.

²⁵ <https://consecon.gov.md/wp-content/uploads/2022/07/Foaia-de-parcurs-masuri-IMM-28.04.2022-.pdf>

²⁶ https://particip.gov.md/ro/document/stages/*10263

²⁷ https://particip.gov.md/ro/document/stages/*10263

Impactul

Având în vedere proiectul în cauză nu este aprobat/adoptat impactul acestuia nu poate fi evaluat la moment. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea**.

Inițiativa 2 din Pilonul 2

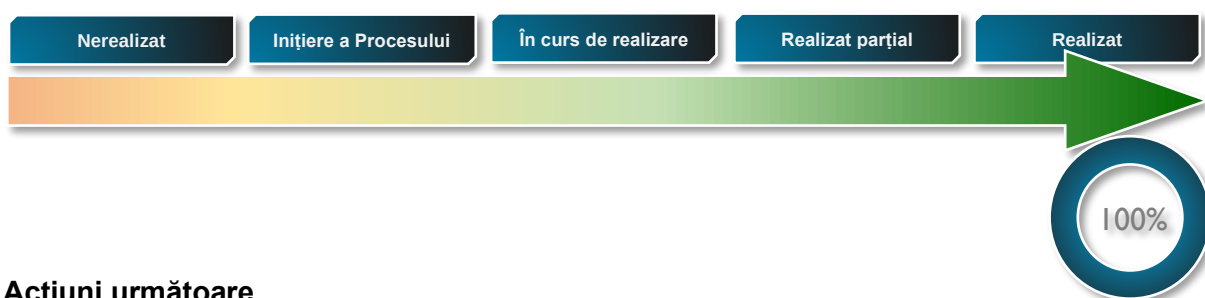
REFORMA “PAȘAPORTULUI MEDICAL” ALBASTRU

Orice angajat care a lucrat în sectorul hotel, restaurante și cafenele, în fabricarea produselor sanitare, saloane de coafură, sau una dintre multe alte profesii reglementate de Agenția Națională de Securitate a Alimentelor cunoaște nedreptatea de a obține un Pașaport Medical Albastru. Acest document sanitar indispensabil, necesită controale sanitare complexe care trebuie obținute în fiecare an. Reglementările care se conțin în acte deseori sunt excesive și nu se aplică subiecților necesari, motiv din care urmează a fi revizuit, fiindcă conține prevederi care uneori nu fac nimic pentru a proteja sănătatea publică. Mai mult, porțiunile de clasă ale Pașaportului Medical Albastru sunt depășite și se bazează pe norme și standarde din Uniunea Sovietică - ignorând complet apariția „cumpărării produselor de curățare la un magazin” și, în schimb, concentrându-se pe modul de „a le amesteca pe ale tale”. În plus angajatorii trebuie să suporte costurile pentru acest proces, să ofere zile libere angajaților și, adesea, să petreacă un timp enorm ocupându-se de documentarea și controlul durabil al acestor documente. AIM consideră că Moldova trebuie să adopte standarde internaționale precum Servicii Sigure - "SafeServ²⁸" și mai mult partea educațională a acestor certificări online. În ceea ce privește procedurile medicale intruzive, acestea trebuie să se limiteze la coșul de gunoi al istoriei.

Gradul de realizare

Această inițiativă se află în agenda AIM din 2021 și ocupa un loc prioritar. După multiple demersuri către organele competente, AIM a reușit să aducă argumentele necesare în fața autorităților de decizie. Inițiativa AIM s-a regăsit în Legea Nr. 112 din 11.05.2023²⁹ pentru modificarea unor acte normative, fiind votată în ambele lecturi de către Parlament.

Evaluarea Gradului de Realizare: Având în vedere cele expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 2 din Pilonul 2 se evaluează la un grad de **100% - Realizat**.

Acțiuni următoare

AIM își propune să monitorizeze elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar pentru punerea în aplicare a prevederilor legislative prevăzute în Legea Nr. 112 din 11.05.2023³⁰ pentru modificarea unor acte normative. Totodată, AIM este disponibil să acorde suport și implicare în procesul de consultare publică a proiectului actului secundar în caz de necesitate.

²⁸ <https://www.ncrla.org/training-education/servsafe-certification-courses/>

²⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137142&lang=ro

³⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137142&lang=ro

Impactul

Impactul inițiativei luat prin prisma gradului de realizare, acțiunilor următoare cât și termenelor limită de realizare a cadrului secundar, toate raportate la Tabelul 2 se evaluează la un nivel – (cat. ii) **Mediu**.

6.4. PILONUL 3 – ACCES LA FINANȚARE

Inițiativa 1 din Pilonul 3

PROGRAMUL DE STIMULARE PE TERMEN LUNG

Un plan de stimulare pe termen lung (LTIP) este o politică a companiei care recompensează angajații pentru atingerea unor obiective specifice care conduc la creșterea valorii pentru acționari. Într-un LTIP tipic, angajatul, de obicei un director, trebuie să îndeplinească diverse condiții sau cerințe. În unele forme de LTIP, beneficiarii primesc, pe lângă premiile în acțiuni, și opțiuni speciale plafonate.

Un plan de stimulare pe termen lung (LTIP), deși se adresează angajaților, este în realitate o funcție a întreprinderii înseși care se străduiește să obțină o creștere pe termen lung. Atunci când obiectivele din planul de creștere al unei companii corespund cu cele din LTIP-ul companiei, angajații cheie știu asupra căror factori de performanță trebuie să se concentreze pentru a îmbunătăți afacerea și pentru a câștiga mai multe compensații personale. Planul de stimulente ajută la păstrarea talentelor de top într-un mediu de lucru extrem de competitiv, în timp ce afacerea continuă să evolueze în direcții prestabilite și potențial lucrative.

Gradul de realizare

AIM a întreprins demersurile și acțiunile necesare în perioada monitorizată în vederea realizării acestei acțiuni. Ea a fost parțial atinsă în paralel cu realizarea Inițiativei 3 din Pilonul 4 - reforma structurală a societăților cu răspundere limitată. AIM a fost desemnat în calitate de membru al grupului de lucru creat de către Ministrul Economiei prin Ordinul nr. 2 din 06 ianuarie 2023.

Pe parcursul activității în acest grup de lucru AIM a înaintat o serie de propuneri de modernizare a instituției SRL-urilor, inclusiv cele care se refereau la Programul de stimulare pe termen lung în sensul formulat în Agenda legislativă.

Este de menționat că propunerile AIM au fost luate în calcul parțial și ulterior s-au regăsit în proiectul legii³¹ de amendare a Legii nr. 135/2007. La data de 31 iulie 2023 – Parlamentul a adoptat proiectul de lege prin care se introduc reforme în reglementarea relațiilor între asociații/fondatorii societăților comerciale³².

Evaluarea Gradului de Realizare: Având în vedere cele expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 1 din Pilonul 3 se evaluează la un grad de **85% - Realizat parțial**.

³¹ <https://sme.md/aim-participa-la-reforma-societatilor-comerciale/>

³² <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/6565/language/ro-RO/Default.aspx>

Acțiuni următoare

În perioada următoare AIM își propune să monitorizeze procesul de implementare a noilor prevederi legislative, după ce acestea vor fi publicate și vor intra în vigoare. În baza rezultatelor monitorizării AIM va veni cu propunerile și observațiile sale în scopul îmbunătățirii reglementărilor în cazul în care vor fi depistate anumite omisiuni sau situații care necesită intervenție.

Impactul

Impactul inițiativei luat prin prisma gradului de realizare, scopului actului legislativ votat și intereselor întreprinderilor micro, mici și mijlocii, toate raportate la Tabelul 2 se evaluează la un nivel – (cat. ii) **Mediu**.

Inițiativa 2 din Pilonul 3

DECLARAȚIA DREPTURILOR DEBITORILOR ȘI ÎMPRUMUTAȚILOR

Una dintre principalele probleme care afectează IMM-urile din Moldova este lipsa finanțării și creditării. Un motiv major în acest sens este relația neadecvată între Bănci și IMM-uri. Băncile utilizează practici de eliminare a concurenței și ignoră adesea (puținele) reglementări care le sunt atribuite – cum ar fi cerințele pentru a prezenta ratele efective ale dobânzii. Creditorii non-bancari fac chiar și mai puțin. Din cauza acestei situații IMM-urile au o frică să ia credite / împrumuturi la rate care le ruinează. Băncile reclamă că oamenii nu se împrumută suficient și, prin urmare, ratele trebuie să fie ridicate. Este un ciclu vicios și negativ care afectează toate părțile implicate. Iar pentru a reechilibra acest sistem trebuie să existe o reglementare simplă, directă, sub forma unei Declarații a Drepturilor Debitorilor și Împrumutaților. Aceasta ar trebui să se aplice atât persoanelor juridice, cât și persoanelor fizice. La fel considerăm că aceasta ar trebui să se refere și la creditorii nebancari și instituțiile de micro finanțare. AIM lucrează la propunerea unei astfel de inițiative bazată pe cele mai bune practici internaționale.

Dezvoltarea unei soluții a situației respective prin reglementare ar obliga creditorii (băncile și organizațiile de micro finanțare) să ofere informații precontractuale detaliate și uniforme despre produsele financiare oferite și să indice într-o manieră clară DAE în contractele de credit/împrumut.

Pentru a simplifica accesul companiilor mici la finanțare, dar și pentru a simplifica procesul de creditare, inclusiv sub aspectul protecției împotriva practicilor de împrumut abuzive, Alianța Întreprinderilor Mici din Moldova propune o Declarație a drepturilor Debitorilor și Împrumutaților. Această Declarație a Drepturilor, concepută pe baza celor mai bune practici internaționale și adaptată la realitatea financiară a Moldovei, este menită să sprijine atât debitorii, cât și creditorii, prin crearea unor standarde mai clare pentru comunicarea informațiilor despre împrumuturi și luarea unor decizii comerciale corecte.

Gradul de realizare

AIM lucrează de mai mult timp asupra realizării acestei acțiuni. Astfel, AIM a avut discuții cu factorii de decizie din Parlament în trimestrul III al anului 2021 și a adus mai multe argumente în favoarea ideii fortificării protecției consumatorilor atunci când vine vorba de împrumuturi nebancare. În principal subiectul s-a focusat pe întreprinderile micro și mici, dar și despre persoanele fizice care practică activitate antreprenorială. Ulterior, în trimestrul I 2022, în Parlament a fost introdus un proiect de lege menit să reglementeze condițiile pentru încheierea contractelor de credit pentru a crește nivelul de protecție a consumatorilor care contractează credite, contribuind astfel la creșterea siguranței sectorului bancar și a încrederii consumatorilor în sectorul financiar.

Proiectul de lege introduce un mecanism important pentru protejarea consumatorilor vulnerabili în cazurile în care evaluarea bonității este insuficientă. Modificările propuse

stabilesc obligația creditorilor de a evalua în mod corespunzător bonitatea consumatorilor, utilizând toate informațiile disponibile. Dacă creditorii și-au neglijat responsabilitatea de a evalua în mod corespunzător bonitatea, aceștia îi expun pe împrumutați la pericolul de a ne îndeplini creditele și contribuie la supra îndatorare.

La sfârșitul trimestrului I 2022, proiectul de lege a fost votat în lectură finală și ulterior fiind promulgat de către Președinte. La data de 29.04.2022 Legea nr. 93/2022 a fost publicată în Monitorul Oficial și la moment este în vigoare³³.

Evaluarea Gradului de Realizare: Luînd în calcul cele expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 2 din Pilonul 3 se evaluează la un grad de **100% - Realizat**.

Acțiuni următoare

Ținând cont de faptul că protecția consumatorilor în domeniul creditării a trecut recent la CNPF, în acest sens fiind adoptată Legea nr. 175/2023³⁴, AIM își propune să coopereze și să participe activ la procesul de consultare publică a cadrului juridic secundar care va veni să fortifice prevederile cadrului primar și să facă practice și aplicabile prevederile legale.

Suplimentar, AIM își propune să analizeze existența eventualelor omisiuni sau noi riscuri pentru IMM în materie de creditare și să vină cu propuneri de ajustare a cadrului juridic.

Impactul

Impactul inițiativei luat prin prisma gradului de realizare, acțiunilor următoare cit și oportunităților de realizare a cadrului secundar, toate raportate la Tabelul 2 se evaluează la un nivel – (cat. i) **Major**.

6.5. PILONUL 4 – ACCES LA PIEȚE

Inițiativa 1 din Pilonul 4 REFORMA FACTURII FISCALE

Factura fiscală în sine este un element al unui sistem de contabilitate în mare parte depășit de timp și înrădăcinat în controlul de Stat excesiv în ceea ce privește supravegherea proceselor de afaceri cu scopul verificării că acestea sunt în conformitate cu taxele. Acest sistem nu este unul practic într-o economie modernă și a fost conceput în mod fundamental presupunând că toate întreprinderile erau mari, controlate de stat. Întreprinderile mici, de la agricultori la comercianții cu amănuntul, suportă cheltuieli esențiale atîvînd în cadrul acestui sistem birocratic în termeni de complexitate și costuri de timp. Soluția este simplificarea sistemului actual și alinierea lui la bunele practici internaționale și europene în domeniul reflectării faptelor economice.

³³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131066&lang=ro

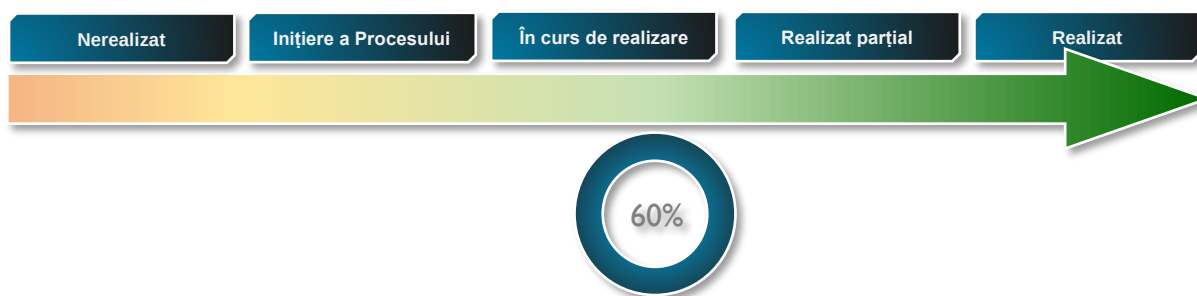
³⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137796&lang=ro

AIM propune un set de documente pentru reformarea acestui mecanism și simplificarea operațiunilor comerciale B2B (între companii), eliminarea birocrăției și asigurarea faptului că mai multe întreprinderi respectă pe deplin legislația fiscală. Astfel este asigurată o situație de câștig pentru toată lumea.

Gradul de realizare

La momentul întocmirii prezentului Raport, acțiunea privind reformarea și modernizarea facturii fiscale și a bonului fiscal sunt incluse în pct. 24 al Foii de parcurs pentru digitalizarea economiei și comerțului electronic – 2023. Este de menționat că subiectul inclus în Foaia de parcurs, reflectă parțial inițiativa propusă de către AIM, fiind necesare eforturi suplimentare pentru luarea în calcul de către factorii de decizie a tuturor aspectelor și argumentelor scoase în evidență de către asociația micilor antreprenori. Cu toate acestea AIM salută și apreciază includerea problemei vizate în foaia de parcurs și își propune participarea activă în cadrul fazelor următoare îndreptate spre realizarea pct. 24.

Evaluarea Gradului de Realizare: Ținând cont în vedere cele expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 1 din Pilonul 4 se evaluează la un grad de **60% - În curs de realizare**.

Acțiuni următoare

Deși inițiativa se află inclusă într-o foaie de parcurs și este în lucrul Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru și urmează a fi realizată în cooperare cu Ministerul Finanțelor și Serviciul Fiscal de Stat, AIM își propune să vină cu propuneri de dezvoltare a ideii în sine abordate inclusiv prin prisma intereselor întreprinderilor micro, mici și mijlocii. AIM reiterează interesul său de participare la toate rundele de consultări publice și grupurile de lucru în scopul realizării acestei acțiuni.

Impactul

Avînd în vedere proiectul în cauză nu este aprobat/adoptat impactul acestuia nu poate fi evaluat la moment. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea**.

Inițiativa 2 din Pilonul 4 REFORMA COMERȚULUI ELECTRONIC

Într-o lume de comandă cu un singur clic și livrare în aceeași zi, economia Moldovei este o relicvă a secolului XX. Acest lucru nu se datorează faptului că companiile moldovenești nu sunt inovatoare sau nu doresc să opereze într-o manieră modernă, ci pentru că sunt restrânse de reglementări juridice care necesită modernizare.

Creșterea afacerilor informale - Deoarece companiile mici nu au acces la această soluție costisitoare pentru procesarea plăților, ele funcționează informal. Persoanele fizice pot accepta plăți online cu paypal sau un cont bancar personal într-o altă jurisdicție. Acești bani nu sunt impozitați în Moldova, iar companiile moldovenești nu pot angaja acești oameni pentru servicii, deoarece cheltuielile nu pot fi documentate. Nu numai că oamenii sunt forțați să nu

respecte, dar companiile mici promițătoare nu pot să se dezvolte și să se extindă deoarece lucrează informal.

Un element esențial este adoptarea reglementărilor Fintec și stimularea procesatorilor de plăți pentru a intra în Moldova - În prezent, plățile online în Moldova nu există într-o formă practică. Băncile oferă unele produse dar nici companiile mari nu se deranjează să le integreze. Soluția este dereglementarea axată pe aducerea unei cantități mari de companii fintech pe piața moldovenească.

Companii precum STRIPE sau paypal care oferă servicii de procesare a plăților nu ar trebui să aibă nicio barieră în a opera aici. Este esențial ca procesatorilor de plăți terți să li se ofere opțiunea de a lucra în Moldova. Nu este practic să credem că băncile, marile companii birocratice și rareori inovatoare pot implementa acest lucru din punct de vedere tehnic. Permitearea procesatorilor de plăți terți deschide, de asemenea, noi oportunități pentru startup-urile din Moldova de a se muta în spațiu și de a rezolva în mod inovator problemele clienților lor. Este esențial ca plățile să fie permise să fie procesate în mai multe valute sau pentru conversia valutară automată, astfel încât cumpărătorii internaționali să poată accesa mărfurile moldovenești.

Gradul de realizare

Până la momentul întocmirii prezentului Raport, toate eforturile AIM spre realizarea acestei inițiative au fost la nivelul discuțiilor informale. Acțiuni formalizate nu au fost întreprinse, însă urmează în următoarea perioadă monitorizată.

Evaluarea Gradului de Realizare: Ținând cont de cele expuse mai sus, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 2 din Pilonul 4 se evaluează la un grad de **0% - Nerealizat**

Acțiuni următoare

În perioada următoare AIM își propune să fie în contact permanent cu Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării în vederea discuției și identificării celor mai eficiente soluții propuse pentru remedierea problemei conturate.

Impactul

Având în vedere că inițiativa are un grad de realizare zero, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea**.

Inițiativa 3 din Pilonul 4

REFORMA STRUCTURALĂ A SOCIETĂȚILOR CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ

În prezent, Republica Moldova nu este pur și simplu „neatractivă”, ci imposibilă pentru companiile străine să își dea sediul SRL-urilor și să desfășoare afaceri globale. O mare parte din motivul acestui lucru constă în facturarea fiscală (nerespectarea UE E-Invoicing, lipsa E-

Bon Fiscal) iar unele constă în lipsa furnizorilor FinTech pe piață pentru companii (Paypal etc.). Dar o altă provocare cheie este în structurarea SRL-urilor conform legislației moldovenești. La moment SRL-urile sunt complet incapabile să găzduiască companiile globale moderne, orientate spre creștere.

Gradul de realizare

Această inițiativă a fost inclusă în Agenda legislativă a AIM anul trecut ținând cont de problema descrisă. AIM în calitate de membru al grupului de lucru creat de către Ministrul Economiei prin Ordinul nr. 2 din 06 ianuarie 2023 a înaintat o serie de propuneri de modernizare a instituției SRL-urilor. Propunerile înaintate au fost luate în calcul și ulterior s-au regăsit în proiectul legii³⁵ de amendare a Legii nr. 135/2007.

La data de 31 iulie 2023 – Parlamentul a adoptat proiectul de lege prin care se introduc reforme în reglementarea relațiilor între asociații/fondatorii societăților comerciale³⁶. Documentul prevede noi posibilități și mai multe drepturi pentru asociați, dar și simplificarea unor proceduri birocratice, cum ar fi: excluderea pragului maxim a numărului de asociați în SRL, întocmirea unui singur act constitutiv în loc de două, ceea ce va simplifica procedurile de înregistrare, și va permite în viitorul previzibil crearea unui instrument de înregistrare a afacerii la distanță, cu aplicarea semnăturilor electronice, posibilitatea transformării Registrul de stat a persoanelor juridice în principala sursă de informare oficială despre mai multe situații juridice apărute în cadrul societății, se exclude interdicția aporturilor la formarea capitalului social prin bunuri consumptibile și drepturi asupra obiectului de proprietate intelectuală, se instituie acceptul convertirii unei obligații pecuniare a societății în aport al creditorului la capitalul social etc.

La moment, conform informației de pe pagina web a Parlamentului³⁷, proiectul se află în faza de examinare înainte de promulgare și publicare.

Evaluarea Gradului de Realizare: Luând în calcul cele expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 2 din Pilonul 3 se evaluează la un grad de **100% - Realizat**.

Acțiuni următoare

AIM își propune să monitorizeze impactul de reglementare a noilor amendamente la Legea nr. 135/2007 și să vină în perioada următoare cu observații și eventual cu propuneri de ajustare în caz de necesitate.

Impactul

Impactul inițiativei luat prin prisma gradului de realizare, scopului actului legislativ votat și intereselor întreprinderilor micro, mici și mijlocii, toate raportate la Tabelul 2 se evaluează la un nivel – (cat. ii) **Mediu**.

³⁵ <https://sme.md/aim-participa-la-reforma-societatilor-comerciale/>

³⁶ <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/6565/language/ro-RO/Default.aspx>

³⁷ <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/6565/language/ro-RO/Default.aspx>

6.6. PILONUL 5 – SUPTOR PENTRU INOVARE ȘI MEDIU DE AFACERI

Inițiativa 1 din Pilonul 5

DEPARTAMENTUL "NOILOR PRODUSE ȘI PROCESE"

Aproape toate sectoarele economiei naționale înregistrează restanțe în dezvoltare comparate cu indicatorii vecinilor din regiune. Un motiv important căruia se datorează o astfel de situație este lipsa cadrului de reglementare dedicat dezvoltării noilor idei și produse, precum și lipsa dorinței statului de a se adapta la noile vremuri și o schimbare spre modernizare. Prezentăm doar câteva exemple ale acestor provocări în practică:

- (1) Prelucrarea online a cardului de credit - marile companii de taxi își procesează cardurile peste hotarele Republicii Moldova din cauza incapacității lor de a furniza servicii online în conformitate cu cadrul de reglementare al țării.
- (2) O companie care dorește să fabrice un nou tip de mâncare sau băutură care nu se prepara anterior în Moldova se confruntă cu o mare varietate de obstacole birocratice și instituții publice de la care să obțină diverse autorizări. Deseori, companii care activează în aceeași sferă își autorizează procesele de lucru în moduri total diferite, în funcție de cu cine au comunicat. Nimeni nu știe dacă au făcut-o corect - inclusiv statul.
- (3) Companiile care importă produse noi de multe ori nu au idee despre cum să le înregistreze și să le plaseze legal și corect în Republica Moldova. Fie nu o fac deloc, fie trebuie să navigheze printr-o gamă amețitoare de instituții publice.

Pentru a rezolva această problemă, AIM propune crearea a unei noi instituții publice sau dezvoltarea competențelor la instituție publică existentă care va acționa ca „ghișeu unic” pentru a ajuta companiile cu produse inovatoare sau pur și simplu complicate de a fi plasate pe piață. Această instituție se propune să aibă următoarele competențe:

- (a) **Cercetarea și analiza proceselor actuale** - Antreprenorii care nu știu cum să legalizeze, să plaseze pe piață și să-și vândă produsele pot apela la agenție pentru asistență. Agenția va analiza apoi procesele și va sprijini antreprenorul în navigarea în interiorul sistemului.
- (b) **Asistența directă a antreprenorilor** - În cazul în care apare o problemă cu o autoritate publică, agenția va interveni direct pentru a încerca să ajute instituția publică să înțeleagă ce face antreprenorul și să găsească o modalitate de legalizare a procesului.
- (c) **Identificarea problemelor sistemice și formularea de recomandări Parlamentului și Guvernului** - Atunci când se întâlnesc probleme sistemice, agenția poate face recomandări pentru modificări a legislației sau de reglementare direct Parlamentului și Guvernului. Obiectivul este asigurarea unei comunicări eficiente, care va rezolva problemele fără soluții resimțite de către mediul de afaceri.
- (d) **Advocacy pentru afaceri și pentru produse noi** - Dacă există un produs care este complet indisponibil în Moldova, de exemplu, produse noi FinTech sau noi tehnologii de inginerie neprevăzute în lege, agenția ar putea crea o propunere legislativă către Parlament sau normativă către Guvern pentru a permite și a reglementa aceste procese. Pentru ca agenția să poată susține un anumit produs nou, antreprenorul ar trebuie pur și simplu să demonstreze că acest proces sau tehnologie este utilizată pe scară largă într-o țară vecină din regiune. Dacă este viabilă în altă parte, agenția nu ar trebui să judece dacă ar fi sau nu validă în Moldova, ci ar trebuie să susțină plasarea acesteia pe piață.

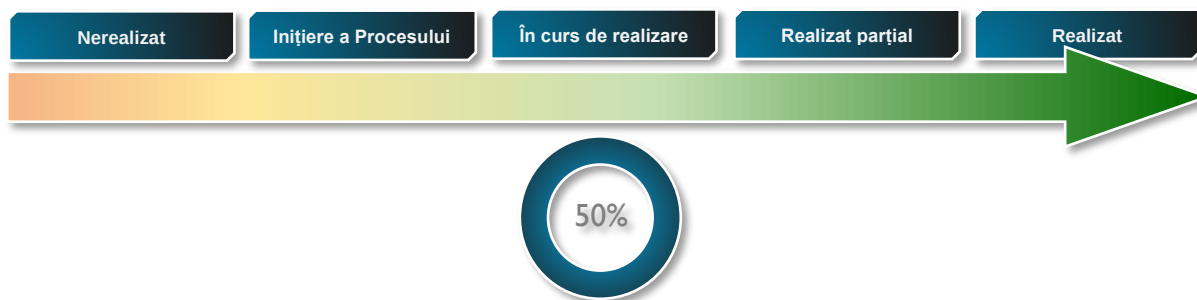
Gradul de realizare

Pe parcursul perioadei monitorizate AIM a avut discuții cu Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării în vederea creării unui Departament pentru Produse și Procese Noi pentru a lucra cu companiile care inovează în diferite domenii pentru a le ajuta să-și realizeze ideile inovatoare acasă în Moldova. Acest departament va fi responsabil pentru a răspunde la întrebări, va ajuta la accesul la informații, reducerea prin reglementărilor opace și formularea argumentelor către Guvern și Parlament cu privire la reformele necesare.

AIM a formulat viziunea sa într-un demers oficial însoțit de argumentele necesare³⁸ și l-a expediat către Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării pentru examinare și eventuala includere în Programul național pentru promovarea antreprenorialului și creșterea competitivității în anii 2023-2027 (Programul PACC 2027)³⁹.

În cel mai apropiat timp, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării v-a decide asupra includerii propunerii respective în PACC.

Evaluarea Gradului de Realizare: Ținând cont de cele expuse mai sus, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 1 din Pilonul 5 se evaluează la un grad de **50% - În curs de realizare**

Acțiuni următoare

În perioada următoare de monitorizare AIM își propune să formuleze un concept mai clar în ceea ce privește acțiunea curentă și să o abordeze cu ministerul de ramură. Totodată, AIM va coopera în acest sens cu membrii săi dar și cu organizațiile partenere în vederea elaborării unui concept clar anterior demarării discuțiilor cu ministerul.

Impactul

Având în vedere că inițiativa are un grad de realizare de 5%, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea.**

Inițiativa 2 din Pilonul 5 SECURITATEA ENERGETICĂ

În contextul evoluțiilor excepționale a prețurilor la energie, precum și criza de securitate din Ucraina, se aprofundează și mai mult consecințele negative ale prețurilor și amenință securitatea aprovizionării cu energie electrică și gaze naturale. Din acest considerent AIM a inclus în acest pilon un subiect pe cât de sensibil pe atât de important în vederea desfășurării afacerilor de către IMM în Republica Moldova. Așteptarea noastră este să fim implicați în elaborarea și implementarea unui Plan de măsuri de urgență energetică, luând în considerație, inclusiv faptul că se apropie sezonul rece al anului.

Gradul de realizare

În perioada evaluată AIM nu a întreprins măsuri în privința realizării Inițiativei 2 din Pilonul 5.

³⁸ <https://sme.md/aim-a-expediat-propuneri-pentru-programul-national-pacc-2027/>

³⁹ https://particip.gov.md/ro/document/stages/*10263

Evaluarea Gradului de Realizare: În baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 2 din Pilonul 5 se evaluează la un grad de **0% - Nerealizat**

Acțiuni următoare

În perioada următoare de monitorizare AIM se arată deschisă pentru discuții în ceea ce privește subiectul abordat inclusiv sub aspect de costuri pentru IMM-uri.

Impactul

Având în vedere că inițiativa are un grad de realizare de 0%, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea.**

Inițiativa 3 din Pilonul 5

FACILITAREA INVESTIȚIILOR ÎN EFECIENȚA ENERGETICĂ

Eficiența energetică și sursele de energie regenerabilă reprezintă câteva dintre cele mai promițătoare modalități în care aproape jumătate din obiectivul stabilit și convenit în Acordul de la Paris privind schimbările climatice poate fi realizat, aceste eforturi ajutând Guvernul să reducă consumul de resurse, să optimizeze costurile și să asigure speranța națională pentru un viitor mai luminos și mai sigur din punct de vedere energetic.

Absența coordonării eficiente dintre diferiții actori împiedică realizarea investițiilor în domeniul eficienței energetice și energiei regenerabile în țară. Drept urmare, sectorul privat subliniază anumite proceduri ca fiind prea costisitoare și de lungă durată sau chiar le cataloghează ca sarcină administrativă suplimentară.

Gradul de realizare

În perioada evaluată AIM nu a întreprins măsuri în privința realizării Inițiativei 3 din Pilonul 5.

Evaluarea Gradului de Realizare: În baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 3 din Pilonul 5 se evaluează la un grad de **0% - Nerealizat**

Acțiuni următoare

În perioada următoare de monitorizare AIM se arată deschisă pentru discuții în ceea ce privește subiectul abordat inclusiv sub aspect de costuri pentru IMM-uri.

Impactul

Având în vedere că inițiativa are un grad de realizare de 0%, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea.**

Inițiativa 4 din Pilonul 5 REFORMA FISCALĂ EXHAUSTIVĂ

AIM sprijină ideea unei reforme majore a impozitelor și taxelor fiscale în Republica Moldova. Sistemul actual este prea complicat, excesiv de birocratic din punct de vedere administrativ atât pentru companii, cât și pentru Stat, care se focalizează pe povara impozitelor în modul în care inhibă creșterea economică cât și promovează inegalitatea. Perspectiva de a crea un cadru pentru reforma exhaustivă este departe de domeniul unei organizații ca AIM. Dar dorim să prezentăm un set de principii și idei-cheie pe care am dori să se regăsească în această reformă, inclusiv introducerea unor rate marginale de impozitare pe venit, plăți simplificate pentru antreprenori, rate competitive de impozitare pentru sectorul turismului și în comerț cu amănuntul aliniate cu practicile din Europa și alte state. AIM consideră că este esențială o conversație cu adevărat cuprinzătoare la nivel național despre o reformă care ar debloca potențialului de creștere al Moldovei și pentru stimularea unei economii de consum conduse de cetățeni, o economie în care angajații sunt capabili să contribuie nu doar cu munca lor, ci și cu puterea lor de cumpărare atunci când sunt plătiți cu un salariu echitabil.

Gradul de realizare

AIM a întreprins toate demersurile necesare în paralel având și discuții cu Ministerul Finanțelor. La momentul întocmirii raportului AIM lucrează în scopul aducerii subiectului respectiv în agenda publică și ulterioara sa promovare.

Evaluarea Gradului de Realizare: Ținând cont de cele expuse mai sus, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 4 din Pilonul 5 se evaluează la un grad de **5% - Nerealizat**

Acțiuni următoare

În perioada următoare de monitorizare AIM își propune să formuleze un concept mai clar susținut de o coaliție largă a mediului antreprenorial în ceea ce privește acțiunea curentă și să o abordeze cu Ministerul Finanțelor.

Având în vedere importanța acestei acțiuni dar și potențialul impact major asupra întregului mediu de afaceri din țară, nu doar asupra afacerilor mici și mijlocii, prezentul subiect va avea un rol prioritar în agenda AIM.

Impactul

Având în vedere că inițiativa are un grad de realizare de 5%, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența **cat. v – Nu este posibilă evaluarea**.

Inițiativa 5 din Pilonul 5

SUPORT INFORMAȚIONAL ȘI TEHNOLOGIC PENTRU IMM

O rețea eficientă și o infrastructură de inovare reprezintă una dintre componentele cheie ale activității antreprenoriale. Disponibilitatea și fiabilitatea infrastructurii sunt deosebit de importante pentru IMM-uri, deoarece, de foarte multe ori, acestea nu au acces la infrastructura necesară.

Experiența de dezvoltare a antreprenorialului în Republica Moldova demonstrează că, pe lângă nevoia de susținere financiară și materială a IMM-urilor, devine din ce în ce mai importantă asigurarea IMM-urilor cu resursele informaționale necesare pentru a dezvolta activitatea antreprenorială și pentru a desfășura activitatea de afaceri.

Această asistență este foarte importantă pentru inițierea, supraviețuirea, dezvoltarea și acordarea unei noi șanse pentru afacerile din Republica Moldova. Totodată, această asistență trebuie să se resimtă în egală măsură atât la nivel național, cât și regional, local.

Gradul de realizare

AIM împărtășește opinia că digitalizarea a cât mai multe procese posibile simplifică și stimulează activitatea economică în țară. Așa, AIM a elaborat un proiect de lege în vederea obținerii extraselor în format digital din registrul de stat al persoanelor juridice. După discuțiile informale avut cu reprezentanții Comisiei Economie, Buget și Finanțe a Parlamentului, proiectul de lege vizat a fost propus spre examinare.

În baza inițiativei AIM, deputații au extins serviciile care urmează să fie cuprinse în proiectul de lege și au adăugat anumite servicii publice suplimentare pentru a fi digitalizate, fapt care considerăm a avut un efect benefic. Proiectul de lege a fost introdus în Parlament în 2022 și a fost votat pozitiv. La zi ar. 37 alin. (1¹) din Legea 220/2007⁴⁰ prevede posibilitatea obținerii extrasului în formă electronică, iar acest fapt are un impact benefic al activității antreprenorilor care economisesc timp prin comandarea online a acestuia.

Evaluarea Gradului de Realizare: Având în vedere cele expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 5 din Pilonul 5 se evaluează la un grad de **100% - Realizat**.

⁴⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136918&lang=ro#

Acțiuni următoare

În perioada următoare AIM își propune să monitorizeze procesul de implementare a noilor prevederi legislative. În baza rezultatelor monitorizării AIM va veni cu propunerile și observațiile sale în scopul îmbunătățirii reglementărilor în cazul în care vor fi depistate anumite omisiuni sau situații care necesită intervenție.

Impactul

Impactul inițiativei luat prin prisma gradului de realizare, scopului actului legislativ votat și intereselor întreprinderilor micro, mici și mijlocii, toate raportate la Tabelul 2 se evaluează la un nivel – (cat. i) **Major**.

6.7. ALTE INIȚIATIVE LEGISLATIVE CARE NU S-AU REGĂSIT ÎN AGENDA LEGISLATIVĂ ÎNSĂ AU APĂRUT PE PARCURSUL ANULUI 2022 - 2023

Inițiativa 1 din afara Agendei legislative SETUL DE REGLEMENTARE CU PRIVIRE LA MICII PRODUCĂTORI

AIM susține dezvoltarea micilor producători locali în activitatea lor antreprenorială. Pe parcursul perioadei monitorizate și evaluate AIM a pledat activ pentru crearea unui set complex de reglementări, cu luarea în calcul a practicilor europene, focusate pe necesitățile și activitatea micilor producători.

Setul de amendamente este elaborat în scopul optimizării și simplificării cerințelor tehnice și sanitare pentru facilitarea activității operatorilor din domeniul alimentar care produc în cantități mici produse alimentare de origine animală / non-animală; producătorilor de produse artisanale; producătorilor de produse tradiționale; și serviciilor de alimentație în pensiunile turistice/agroturistice.

(a) Cadrul juridic primar - Astfel, în perioada vizată AIM a fost implicat și a venit cu propria contribuție în procesul de elaborare a unui amendament complex la cadrul juridic primar care se focusează în mare parte pe aspectele de autorizare și certificare a activității micilor producători. Astfel, proiectul de lege a cuprins modificări și ajustări la următoarele acte legislative: Legea nr.296/2017 privind cerințele generale de igienă a produselor alimentare; Legea nr. 221/2007 privind activitatea-sanitar-veterinară; Legea nr. 57/2006 viei și vinului; Legea nr. 279/2017 privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare.

Urmează să evidențiem faptul că la momentul întocmirii prezentului Raport, amendamentul la cadrul juridic primar a fost definitivat, a trecut toate etapele de consultări și a fost expediat Parlamentului pentru introducere în procedură legislativă.

(b) Cadrul juridic secundar – În ceea ce privește cadrul de reglementare subordonat legilor, evaluatorul a stabilit că la moment este creat și activ un grup de lucru interministerial care se ocupă de elaborarea proiectelor cadrului juridic secundar. Din acest grup de lucru fac parte Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentului, ș.a. La ședințele grupului de lucru interministerial participă și AIM.

Pînă la întocmirea prezentului Raport, AIM a întreprins următoarele activități și acțiuni care au contribuit la elaborarea cadrului juridic secundar în ceea ce privește setul de reglementare privind micii producători:

- a efectuat o analiză juridică exhaustivă a cadrului juridic aplicabil în vederea identificării obstacolelor și lacunelor;
- a efectuat ședința de consultare a membrilor AIM în domeniul vizat;
- a organizat și efectuat 2 ședințe de lucru în cadrul AIM;

- a participat activ în cadrul a 3 ședințe a Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru pe marginea subiectului vizat, și o ședință a Grupului de lucru instituit de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.

Cadrul juridic secundar se focusează pe elaborarea propunerilor cu privire la instituirea de cerințe simplificate pentru activitatea producătorilor mici din domeniul alimentar, prin modificarea unor Hotărâri de Guvern, cum ar fi HG nr. 206/2023; HG nr. 643/2003; HG nr. 1209/2007; HG nr. 412/2010; HG nr. 1211/2016.

Gradul de realizare

AIM a depus eforturi considerabile și a contribuit la procesul de lucru și de elaborare a cadrului juridic focusat pe necesitățile micilor producători. În acest proces complex AIM a conlucrat cât cu membrii săi mici producători atât și cu autoritățile publice prin participarea la grupurile de lucru interministeriale și la ședințele Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru. Aceste eforturi s-au materializat prin contribuția la elaborarea unui proiect de lege care vine să amendeze cadrul juridic primar și care a fost remis către Parlament pentru introducere în procedură legislativă. Totodată, constatăm că AIM participă activ și la elaborarea cadrului juridic secundar, iar în acest sens a întreprins un șir de activități importante cum sunt ședințele cu membrii săi, participarea la grupurile de lucru dar și la ședințele Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru.

Evaluarea Gradului de Realizare: Ținând cont de cele expuse mai sus, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 1 din afara Agendei legislative din afara Agendei legislative se evaluează la un grad de **85% - Realizat parțial**.

Acțiuni următoare

AIM va continua participarea activă la elaborarea cadrului juridic secundar în scopul creării unui cadru juridic favorabil micilor producători din Republica Moldova. Totodată, AIM va monitoriza parcursul de examinare a cadrului juridic primar introdus în Parlament pentru dezbateri.

Impactul

Având în vedere că inițiativa la moment nu este votată de Parlament și nu este în vigoare, iar cadrul secundar la moment este la etapa elaborării, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența (cat. v) – **Nu este posibilă evaluarea.**

Inițiativa 2 din afara Agendei legislative LEGEA CU PRIVIRE LA LIBER PROFESIONIȘTI

AIM susține ideea simplificării procedurii de contractare a persoanelor care desfășoară activități independente care prestează anumite servicii sau muncă de valoare redusă și care activează în prezent pe piața gri fără a plăti taxele necesare. Astfel, ideea de bază este de a stabili un statut juridic unei astfel de categorii de persoane care desfășoară activități

independente și de a reglementa prestarea de servicii și efectuarea lucrărilor. Deoarece profesioniștii care desfășoară activități independente lucrează adesea neoficial, de obicei ei solicită plata în numerar. Deseori acești lucrători individuali prestează servicii nu doar persoanelor fizice, însă și micilor antreprenori. Aceasta înseamnă că IMM-urile trebuie să identifice numerarul și să-i cheltuiască în numerar. Acest lucru înseamnă, la rândul său, că trebuie să creeze numerar și o astfel de practică duce adesea la: 1) evaziune fiscală (fără bonuri fiscale etc.); 2) soluții de zonă gri - de ex. închirierea aparatului foto de la fotograf etc. Problema prezentată mai sus este mai complexă decât pare la prima vedere și necesită o abordare și soluții adecvate.

Soluția propusă este elaborarea unui proiect de lege care să conțină următoarele prevederi principale:

- (a) stabilește condițiile de exercitare a activității de persoană care desfășoară activități independente;
- (b) stabilește condițiile de înregistrare a acestora;
- (c) prevede drepturile și obligațiile persoanelor care desfășoară activități independente și ale beneficiarilor serviciilor și muncii pe care le prestează;
- (d) stabilește dispoziții privind statutul și utilizarea aplicației mobile pentru activități independente;
- (e) prevede aspectele fiscale și cotele de impozitare aferente activității independente;
- (f) să autorizeze băncile și furnizorii de servicii de plată să creeze și să utilizeze aplicații mobile specializate care pot fi utilizate de persoanele care desfășoară activități independente pentru a primi plăți și a plăti impozite către stat.

Gradul de realizare

AIM a elaborat un proiect de lege în Trimestrul 1 al anului 2022 și a inițiat discuții cu partenerii și autoritățile competente în vederea aducerii argumentelor necesare și susținerii acestei inițiative.

În 2022, AIM fiind în comunicare directă cu partenerii săi dar și cu Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru a reușit să includă problema vizată în Foaia de parcurs privind reducerea poverii de reglementare pentru întreprinderile mici și mijlocii, pentru anul 2022⁴¹. Trebuie însă să menționăm că pe parcursul perioadei monitorizate nu s-a reușit a convinge factorii de decizie privind necesitatea suportului acestei idei, astfel ea a rămas nerealizată.

AIM rămâne pe poziția sa în ceea ce privește necesitatea reglementării activității persoanelor care activează ca și liber profesioniști și care la moment se află în zona gri a economiei, neplătind impozite și care percep doar plăți în numerar.

Evaluarea Gradului de Realizare: În lumina celor expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 2 din afara Agendei legislative se evaluează la un grad de **10% - Etapa de inițiere a procesului**

⁴¹ <https://consecon.gov.md/wp-content/uploads/2022/07/Foia-de-parcurs-masuri-IMM-28.04.2022-.pdf>

Acțiuni următoare

AIM va propune includerea acestei inițiative în Programul național pentru promovarea antreprenorialului și creșterea competitivității în anii 2023-2027⁴² (Programul PACC 2027) și va realiza monitorizarea executării acestui punct important. AIM va veni cu viziunea proprie a reglementării activității liber profesioniștilor și va coordona cu autoritățile competente din Executiv inițiativele propuse.

Impactul

Având în vedere că inițiativa se află într-o situație de stagnare când Foaia de parcurs din 2022 nu a fost realizată iar inițiativa încă nu a fost inclusă în PACC, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența (**cat. v**) – **Nu este posibilă evaluarea.**

Inițiativa 3 din afara Agendei legislative TESTUL MICROÎNTEPRINDERILOR

Pe parcursul perioadei monitorizate, AIM a participat la discuții în cadrul Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru referitor la propunerea elaborării așa numitului test al microîntreprinderilor (denumirea oficială – Metodologia de Test al microîntreprinderilor și a amendamentelor normative necesare impunerii și implementării acestuia).

Testul poate fi utilizat atât la promovarea proiectelor de acte normative, cât și la evaluarea actelor normative în vigoare. Testul permite identificarea impacturilor asupra microîntreprinderilor, caracterul disproporționat al acestora prin comparația impacturilor relative cu cele asupra întreprinderilor mari, precum și prevede luarea în considerare a unui șir de măsuri pentru a reduce impacturile. Ulterior, prin coordonarea Consiliului Consultativ al IMM-urilor, vor fi colectate propuneri de acte normative care urmează să fie revizuite/evaluate prin prisma Testului microîntreprinderilor. Lista actelor va fi elaborată ținând cont de prioritatea acestora și evaluarea va fi coordonată de ministerele responsabile de actele respective. În baza rezultatelor evaluării, vor fi elaborate și promovate modificări normative.

Gradul de realizare

În sensul prezentei acțiuni, AIM a cooperat cu Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru purtând discuții pe platforma Consiliului Consultativ pentru IMM-urilor. Ca și rezultat inițiativa privind elaborarea Metodologiei de Test al microîntreprinderilor și a amendamentelor normative necesare implementării acestuia a fost inclusă în Foaia de parcurs privind reducerea poverii de reglementare pentru întreprinderile mici și mijlocii, pentru anul 2022⁴³.

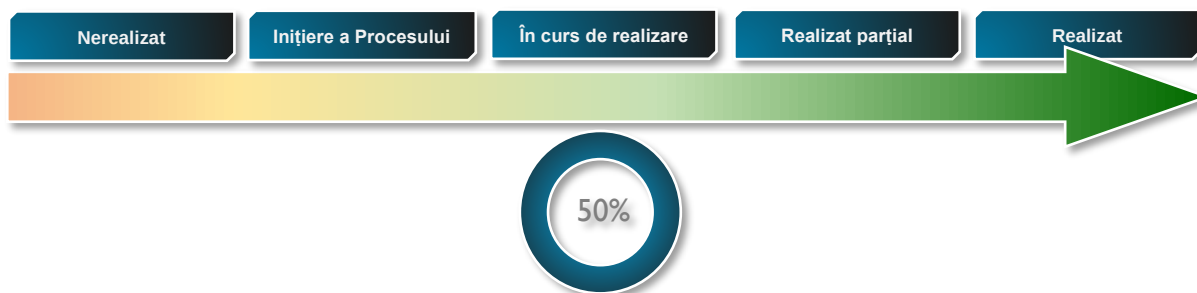
Foaia de parcurs menționată reprezenta un document operațional elaborat pentru o perioadă scurtă de timp (de până la un an), cu un set de măsuri prioritare, acceptată de către membrii Consiliului Consultativ al IMM-urilor, inclusiv președintele (Ministrul Economiei) și vice-președintele (Directorul AIM) acestuia. Scopul documentului este de a asigura o participare și responsabilizare mai mare a autorităților și altor părți interesate în vederea identificării și promovării unor soluții imediate și pe termen scurt care țin de reducerea poverii de reglementare pentru întreprinderile mici și mijlocii.

Acțiunea vizată a fost inclusă în Foaia de parcurs cu numărul 4. Trebuie să menționăm că acțiunea la moment se află în lucru la nivelul Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru. În scopul elaborării inițiativei a fost contractat un expert. Urmare elaborării unui concept lucrativ se va decide asupra formei actului juridic în forma căruia va fi aprobată Metodologia.

⁴² https://particip.gov.md/ro/document/stages/*10263

⁴³ <https://consecon.gov.md/wp-content/uploads/2022/07/Foaia-de-parcurs-masuri-IMM-28.04.2022-.pdf>

Evaluarea Gradului de Realizare: În lumina celor expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativa 3 din afara Agendei legislative se evaluează la un grad de **50% - În curs de realizare**

Acțiuni următoare

În perioada următoare de monitorizare AIM își propune să fie în contact permanent cu subiecții implicați în procesul elaborării precum și cu factorii de decizie care ulterior se va stabili că vor aproba Metodologia, toate în scopul unei eficiente realizări a acțiunii.

Impactul

Având în vedere că inițiativa la moment nu este aprobată și nu este în vigoare, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența (**cat. v**) – **Nu este posibilă evaluarea.**

Inițiativa 4 din afara Agendei legislative SIMPLIFICAREA LEGISLAȚIEI MUNCII PENTRU IMM-URI

În perioada monitorizată AIM a fost implicată revizuirea legislației muncii, în vederea simplificării cerințelor față de microîntreprinderi. Legislația muncii prevede cerințe multiple și unele condiții greu de îndeplinit pentru microîntreprinderi sau care impun o povară disproporționată asupra acestora în comparație cu întreprinderile mari. Cerințele care constituie principala povară vor fi identificate și oportunitatea revizuirii acestora pentru microîntreprinderi va fi examinată. AIM a examinat și oportunitatea elaborării unei secțiuni dedicate reglementării relațiilor de muncă în cazul microîntreprinderilor în cadrul Codului Muncii.

Gradul de realizare

Urmare discuțiilor avute cu autoritățile competente, AIM a reușit să aducă argumentele necesare și să pună în discuție problema enunțată. Inițiativa AIM s-a regăsit parțial în Legea Nr. 112 din 11.05.2023⁴⁴ pentru modificarea unor acte normative, fiind votată în ambele lecturi de către Parlament.

Totuși, legea nu include toate propunerile formulate de către AIM, ceea ce face acțiunea parțial realizată.

⁴⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137142&lang=ro

Evaluarea Gradului de Realizare: Având în vedere cele expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativei 4 din afara Agendei legislative se evaluează la un grad de **85% - Realizat**.

Acțiuni următoare

În perioada următoare AIM își propune să înainteze un set nou de ajustări la legislația muncii care va avea drept scop facilitarea activității IMM-urilor.

Impactul

Impactul inițiativei luat prin prisma gradului de realizare, acțiunilor următoare cât și termenelor limită de realizare a cadrului secundar, toate raportate la Tabelul 2 se evaluează la un nivel – (cat. iii) - **Redus**.

Inițiativa 5 din afara Agendei legislative

METODOLOGII DE CONSTATARE A CARACTERULUI NECONCURENȚIAL AL PIEȚEI

Pe parcursul perioadei monitorizate AIM a fost implicată în discuția despre importanța elaborării unei metodologii de constatare a caracterului neconcurențial al pieței și de identificare a intervențiilor pentru stimularea competiției. Se propune ca Metodologia să fie elaborată în baza bunelor practici internaționale în acest domeniu. Spre exemplu ar putea fi examinate elementele pieței ce caracterizează nivelul de concurență, precum diversitatea, prețurile și calitatea produselor și serviciilor, în comparație cu situația din alte țări și simulări ipotetice. De exemplu, prețurile majorate în comparație cu alte țări ar indica existența problemelor în domeniul concurenței. O cale alternativă pentru identificarea problemelor ar fi simularea lanțului valoric pentru a determina un preț ipotetic rezonabil și caracteristic unui mediu concurențial. Diferența majoră dintre prețul ipotetic și cel existent ar indica existența problemelor.

Ulterior, examinării multilaterale a problemelor menționate, în cadrul Consiliului Consultativ al IMM-urilor, vor fi colectate propuneri privind sectoarele prioritare pentru a fi evaluate cu aplicarea mecanismului elaborat. Evaluarea va fi coordonată de ministerele responsabile de domeniile respective. În baza rezultatelor evaluării, vor fi elaborate și promovate modificări normative în vederea reducerii impedimentelor pentru concurență și stimularea acesteia.

Gradul de realizare

Prezenta acțiune a fost inclusă în Foaia de parcurs privind reducerea poverii de reglementare pentru întreprinderile mici și mijlocii, pentru anul 2022⁴⁵. Aceasta însă nu a fost realizată, iar termenul foi a expirat. Acest fapt face starea acțiunii incertă, atâta timp cât nu este o claritate dacă aceasta va fi inclusă în PACC sau nu.

⁴⁵ <https://consecn.gov.md/wp-content/uploads/2022/07/Foaia-de-parcurs-masuri-IMM-28.04.2022-.pdf>

Evaluarea Gradului de Realizare: În lumina celor expuse, precum și în baza Tabelului 1 corelat cu Figura 4 realizarea Inițiativa 5 din afara Agendei legislative se evaluează la un grad de **0% - Nerealizat**

Acțiuni următoare

În perioada următoare de monitorizare AIM își propune să aducă pe agenda discuțiilor acest subiect. Urmează a clarifica statutul și actualitatea propunerii. În cazul în care acțiunea nu se regăsește într-un document de politici sau PA, AIM va menține subiectul în agenda publică.

Impactul

Având în vedere că inițiativa se află într-o situație de stagnare când Foaia de parcurs din 2022 nu a fost realizată iar inițiativa încă nu a fost inclusă în PACC, această acțiune rămâne la moment fără impact. Conform Tabelului 2 acțiunea cade sub incidența (**cat. v**) – **Nu este posibilă evaluarea.**

6.8. ACTIVITĂȚI, INIȚIATIVE ȘI PROPUNERI LA CARE AIM A CONTRIBUIT PE PARCURSUL PERIOADEI MONITORIZATE

Pe parcursul perioadei monitorizate AIM nu s-a limitat doar la inițiativele legislative și la acțiunile aferente elaborării și promovării acestora. Eforturile sale au cuprins diferite dimensiuni și direcții, inclusiv s-au referit la activități prin care a contribuit și/sau a cooperat cu alte entități partenere, a conclucrat cu autorități publice și alți subiecți interesați în formularea și realizarea propunerilor de amendare a cadrului de reglementare, de ajustare sau întocmire a politicilor autorităților publice aferente activității IMM-urilor, precum și alte activități conexe proceselor vizate.

Datorită complexității proceselor de lucru dar și a participării mai multor părți interesate în procesele descrise inițiativele de mai jos sunt enumerate însă fără a fi supuse evaluării în sensul prezentului Raport. Astfel, pe parcursul perioadei august 2022 – august 2023 AIM a formulat propuneri, a expediat demersuri sau a contribuit la următoarele documente:

Activitatea 1.

Formularea comentariilor la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (facilitarea activității microîntreprinderilor)

AIM a salutat inițiativa Ministerului Economiei privind introducerea unor modificări legislative în vederea aplicării principiului tratamentului favorabil/privilegiat pentru microîntreprinderi în raport cu procedurile administrative existente ce țin în special de simplificarea cerințelor aferent domeniului aplicării legislației muncii și a raportărilor statistice⁴⁶. Ca rezultat al introducerii acestui regim pentru microîntreprinderi, ar avea drept consecințe diminuarea costurilor administrative pentru această categorie de entități, creșterea competitivității

⁴⁶ <https://sme.md/aim-a-expediat-o-scrisoare-de-pozitie-ministrului-economiei-cu-comentarii-la-proiectul-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-normative/>

produselor și serviciilor oferite pe piață, posibilitatea de a crește cifra de afaceri și o dezvoltare durabilă a mediului de afaceri.

Urmare analizei proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative ce țin de facilitarea microîntreprinderilor a venit cu propuneri în raport cu Codul muncii nr.154/2003; Legea nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială; Legea contabilității și raportării financiare nr.287/2017.

Activitatea 2.

AIM a expediat demersuri către Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor referitor la introducerea modificărilor în normativele tehnice referitoare la producerea cidrului.

Scopul producătorilor locali de cidru este producerea unui produs inovativ și competitiv pe plan internațional, fapt ce din cauza reglementărilor existente, nu este posibil. În Republica Moldova, producerea cidrului este reglementată de Standardul GOST R 51272-2008, IDT (în continuare Standardul) care constituie o adoptare a standardului Federației Ruse GOST R 51272-2008⁴⁷.

Standardul definește cidrul ca fiind băutură vitivinicolă produsă din mere, cu adaos permis de pere cu concentrație de alcool nu mai mare de 6%. Spre deosebire de reglementările tehnice din alte state, Standardul nu prevede utilizarea aromelor în compoziția cidrului (pct.4.2 din Standard). Această modificare va permite producătorilor de cidru să producă și plaseze pe piață o diversitate de produse de cidru competitivă cu piața internațională care propune consumatorilor cidru aromatizat (cu arome naturale inclusiv) într-o multitudine de variante.

Acțiunea 3.

AIM a formulat și a expediat Ministerului Finanțelor propuneri la Politica Fiscală și Vamală pentru anul 2023

AIM a formulat și a expediat Ministerului Finanțelor propuneri la Politica fiscală și vamală pentru anul 2023. În contextul „anunțului privind lansarea procesului de consultare publică a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative, ce vizează măsurile de politici bugetar-fiscale pentru anul 2023, AIM a analizat materiale expuse public și a venit cu un șir de propuneri și argumente aferente proiectului inițial formulat⁴⁸.

Acțiunea 4.

AIM pledează pentru eliminarea barierelor în calea dezvoltării comerțului electronic la export

AIM a participat la consultările publice cu privire la Politica Bugetar Fiscală pentru 2023, organizate de Parlamentul Republicii Moldova. AIM a sesizat mai multe bariere pentru dezvoltarea comerțului electronic și a pledat pentru schimbări legislative care ar facilita comerțul electronic, în special pentru IMM-ri⁴⁹:

1. Procedura anevoioasă și neprietenoasă de aplicare a TVA aferent re-importului coletelor în cazul e-commerce, care, conform datelor internaționale, ajung în valoare de 20-30 % din vânzări.
2. Necesitatea prezentării confirmărilor semnate de cumpărători (electronic ori olograf) pentru produsele digitale (softuri, jocuri, diferitor aplicații și servicii digitale) vândute și achitate pe deplin online. Obligațiunea dată este prevăzută conform pct.32, par. 2, lit. a) al Regulamentului privind restituirea taxei pe valoarea adăugată aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 93/2013, pentru confirmarea dreptului la restituirea TVA pentru livrări de servicii.

⁴⁷ <https://sme.md/aim-a-expediat-o-scrisoare-directorului-agentiei-nationale-pentru-siguranța-alimentelor-cu-referențe-la-producerea-cidrului/>

⁴⁸ <https://sme.md/demers-propunerile-de-politica-fiscala-si-vamala-2023/>

⁴⁹ <https://sme.md/aim-pledeaza-pentru-eliminarea-barierelor-pentru-dezvoltarea-comertului-electronic-la-export/>

În acest context AIM a transmis o scrisoare de poziție cu soluții de intervenție în cadrul normativ în vederea ajustării Politicii fiscale pentru anul 2023, cu scopul stimulării comerțului electronic.

Acțiunea 5.

AIM a expediat o scrisoare de poziție referitor la modificarea legii privind plata pentru poluarea mediului

Echipa AIM a expediat o scrisoare de poziție, Ministerului Mediului cu referire la Proiectul de modificare a Legii nr.1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului, supus discuțiilor publice. AIM și-a exprimat îngrijorarea cu privire la unele modificări propuse la legea menționată, modificări care, în opinia AIM, nu satisfac un nivel minim de justificare în contextul unui impact considerabil asupra unui număr mare de întreprinderi care importă mărfuri în ambalaj de plastic. Astfel de întreprinderi se regăsesc în AIM în calitate de membri.

AIM a solicitat⁵⁰ modificarea taxei de poluare pentru ambalaje prevăzute la art.11 alin.(4) pct.2) din Legea nr.1540/1998 doar în baza unor studii temeinice în măsură să asigure o justificare și motivare a actului normativ care să corespundă rigorilor Codului Administrativ, să respecte cerințele europene de previzibilitate a Legii și să corespundă politicii Statului de creare a unui mediu favorabil pentru afaceri.

Acțiunea 6.

Producătorii de bere din comunitatea AIM, au elaborat o poziție comună privind modificările legislative necesare acestui sector

Unul dintre principalele subiecte ale discuției a fost cadrul legal aplicabil producătorilor de bere mici și mijlocii. Membrii AIM au subliniat că este necesar să se încurajeze inovația în acest sector și să se respecte principiul de neconcurență⁵¹. De asemenea, au solicitat o mai mare flexibilitate în ceea ce privește reglementările și taxele aplicabile producătorilor de bere mici și mijlocii.

Pe de altă parte, membrii AIM au recunoscut importanța respectării standardelor de calitate și de siguranță alimentară în producerea de bere. În acest sens, au cerut sprijin din partea autorităților publice în dezvoltarea și implementarea de standarde adecvate pentru producătorii de bere mici și mijlocii.

În concluzie, membrii AIM specializați în producerea de bere au elaborat o poziție comună privind modificările legislative necesare acestui sector. Echipa AIM rămâne angajată în promovarea și susținerea întreprinderilor mici și mijlocii din Moldova, inclusiv a producătorilor de bere artizanală.

Acțiunea 7.

AIM a expediat o scrisoare de poziție, pentru stimularea activității micilor antreprenori

AIM a expediat Prim-ministrului, o scrisoare de poziție, prin care vine cu recomandări pentru susținerea micilor producători din industria alimentară. Conform studiului asupra micilor producători realizat de AIM în 2022, dar și a discuțiilor și întâlnirilor cu membrii AIM au fost identificate un șir de probleme sistemice legate de activitatea micilor producători din industria alimentară⁵².

Din aceste considerente AIM a venit cu o serie de soluții ce reprezintă un pas important în îmbunătățirea condițiilor de lucru și garantarea securității alimentare în domeniul industriei alimentare. Impactul implementării soluțiilor propuse va reduce activitatea informală din

⁵⁰ <https://sme.md/aim-a-expediat-o-scrisoare-de-pozitie-referitor-la-modificarea-legii-privind-plata-pentru-poluarea-mediului/>

⁵¹ <https://sme.md/producerii-de-bere-din-comunitatea-aim-au-elaborat-o-pozitie-comuna-privind-modificarile-legislative-necesare-acestui-sector/>

⁵² <https://sme.md/aim-a-expediat-o-scrisoare-de-pozitie-pentru-stimularea-activitatii-micilor-antreprenori/>

această industrie, va crește volumele de producție și va crea noi locuri de muncă în sectorul alimentar. De asemenea, încurajarea producției și vânzării produselor locale va stimula dezvoltarea economiei rurale și va reduce dependența de importul produselor alimentare. Aceasta ar putea avea un impact pozitiv asupra economiei naționale și asupra balanței comerciale.

Acțiunea 8.

AIM a venit cu recomandări pentru proiectul de hotărâre cu privire la regulamentul despre definirea, descrierea, prezentarea și etichetarea băuturilor alcoolice

AIM a expediat o scrisoare de poziție către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, referitor la aprobarea Regulamentului privind definirea, descrierea, prezentarea și etichetarea băuturilor ce conțin alcool. În contextul necesității de a armoniza legislația națională la standardele europene în domeniul băuturilor ce conțin alcool, dar și de a promova atât interesele, cât și fi în pas cu noile realități ale producătorilor de băuturi alcoolice din Republica Moldova, AIM a venit cu mai multe propuneri și observații⁵³.

AIM consideră că prin adoptarea și implementarea lor, vom contribui la îmbunătățirea mediului de afaceri pentru producătorii de băuturi ce conțin alcool, la diversificarea producției locale și la promovarea produselor specifice ale Republicii Moldova.

Acțiunea 9.

AIM i-a expediat Premierului o scrisoare de poziție referitor la Programul „373”

AIM apreciază eforturile depuse de către Guvern în dezvoltarea Programului „373”, care are potențialul de a sprijini și încuraja dezvoltarea și inovarea în sectorul întreprinderilor mici și mijlocii și după o analiză a proiectului de Hotărâre de Guvern privind aprobarea Programului „373”, de aceea i-am transmis premierului o scrisoare de poziție.

Totodată, AIM își exprimă intenția de a participa la orice consultări ulterioare pentru îmbunătățirea Programului de stimulare a investițiilor inovatoare „373”. Suntem convinși că o colaborare strânsă între mediul de afaceri și autorități va conduce la rezultate pozitive și la consolidarea sectorului IMM-urilor în Republica Moldova⁵⁴.

Acțiunea 10.

AIM a expediat o scrisoare de poziție, cu recomandări pentru politica fiscală și vamală 2024

AIM a expediat o scrisoare de poziție către Ministerul Finanțelor cu recomandări pentru politica fiscală și vamală pentru anul 2024⁵⁵. AIM apreciază faptul că proiectul a fost supus consultărilor publice, pentru că acest lucru consolidează dialogul dintre antreprenori și autorități. Totodată AIM încurajează transparența și participarea unui număr mai mare de companii în procesul decizional. În urmă consultărilor cu membrii săi, AIM a venit cu propuneri și recomandări care vor contribui la stimularea creșterii economice și la consolidarea sectorului IMM-urilor din Republica Moldova.

Acțiunea 11.

AIM a expediat o scrisoare de poziție cu solicitarea de reducere a cotei de acciz pentru cidru de mere și pere

AIM a expediat Ministerului Finanțelor o scrisoare de poziție, prin care vine cu recomandări pentru modificarea unor acte normative ce vizează politica fiscală și vamală. Una dintre principalele propuneri venite din partea AIM vizează stabilirea cotei de acciz pentru produsul

⁵³ <https://sme.md/aim-a-venit-cu-recomandari-pentru-proiectul-de-hotarare-cu-privire-la-regulamentul-despre-definirea-descrierea-prezentarea-si-etichetarea-bauturilor-alcoolice/>

⁵⁴ <https://sme.md/aim-i-a-expediat-premierului-o-scrisoare-de-pozitie/>

⁵⁵ <https://sme.md/aim-a-expediat-o-scrisoare-de-pozitie-cu-recomandari-pentru-politica-fiscala-si-vamala-2024/>

cidru de mere și de pere, în conformitate cu Anexa nr. 1 din Hotărârea de Guvern privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative ce privesc politica fiscală și vamală⁵⁶.

Justificarea din spatele acestei propuneri se bazează pe rolul esențial pe care producătorii de cidru de mere și de pere îl joacă în dezvoltarea economiei rurale și în promovarea produselor autohtone. Cu toate acestea, acești producători se confruntă deja cu numeroase dificultăți și obstacole în ceea ce privește dezvoltarea și promovarea produselor lor.

Acțiunea 12.

AIM a expediat propuneri pentru programul național pacc 2027

În contextul consultărilor publice anunțate de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, echipa AIM a expediat o scrisoare cu propuneri pentru Programul Național pentru Promovarea Antreprenoriatului și Creșterea Competitivității în anii 2023-2027 (PACC 2027)⁵⁷.

Acțiunea 13.

AIM a venit cu propuneri pentru proiectul de lege privind efectuarea decontărilor în numerar

AIM a expediat o scrisoare de poziție pe 28 august 2023 către Ministerul Finanțelor cu privire la Proiectul de Lege privind efectuarea decontărilor în numerar⁵⁸.

Scrisoarea de poziție a AIM a inclus o serie de comentarii și propuneri de modificare sau completare a acestui proiect de lege, subliniind importanța unei abordări echilibrate și a unui cadru normativ eficient pentru gestionarea tranzacțiilor în numerar. AIM subliniază importanța colaborării între sectorul public și cel privat pentru a asigura o implementare eficientă a reformelor în domeniul plăților electronice și al reducerii utilizării numerarului.

Acțiunea 14.

AIM a expediat propuneri pentru pachetul de dereglementare nr.4

În urma anunțării consultărilor publice asupra Proiectului de act normativ privind „pachetul de dereglementare nr.4”, pe 28 august, echipa AIM a expediat o scrisoare de poziție către Dumitru Alaiba, Ministrul Dezvoltării Economice și Digitalizării⁵⁹.

⁵⁶ <https://sme.md/aim-a-expediat-o-scrisoare-de-pozitie-cu-solicitarea-de-reducere-a-cotei-de-acciz-pentru-cidru-de-mere-si-pere/>

⁵⁷ <https://sme.md/aim-a-expediat-propuneri-pentru-programul-national-pacc-2027/>

⁵⁸ <https://sme.md/aim-a-venit-cu-propuneri-pentru-proiectul-de-lege-privind-efectuarea-decontarilor-in-numerar/>

⁵⁹ <https://sme.md/aim-a-expediat-propuneri-pentru-pachetul-de-dereglementare-nr-4/>

7. CONSTATĂRI

Urmare efectuării analizei activităților și participării AIM la procesele de luare a deciziilor și de interacțiune cu autoritățile publice în vederea realizării Agendei legislative în perioada evaluată constatăm indicatorii prevăzuți în Tabelul 4. În scopul acurateții expunerii constatărilor din prezentul capitol indicatorii din Tabelul 4 vor fi citați împreună cu datele din Graficele 1 – 4.

Rata de abordare a acțiunilor / activităților din Agenda legislativă – Urmare evaluării activităților întreprinse și acțiunilor realizate se constată un grad avansat al implicării AIM în vederea implementării a cât mai multe inițiative normative posibile. Acest fapt se datorează cel puțin la două circumstanțe. Prima, AIM suplimentar la agenda trasată la începutul perioadei monitorizate s-a implicat activ în activități și inițiative suplimentare, care au fost atribuite în perioada evaluată la pilonul „Altele” (paragraful 6.7. și Tabelul 4). A doua, rata generală de abordare a acțiunilor din Agenda sa legislativă este la nivelul 85% (Graficul 1) ceea ce reprezintă un indicator semnificativ.

Gradul de realizare a acțiunilor – rezultatele evaluării denotă un grad avansat în ceea ce privește realizarea acțiunilor care AIM și le-a trasat la începutul perioadei monitorizate, așa cum este indicat în Tabelul 4. Totodată, trebuie să menționăm că din totalitatea acțiunilor/inițiativelor AIM, 15% sunt cu statut de realizat, 20% au statut de parțial realizat, 40% sunt în curs de realizare, 5% din inițiative sunt la etapa inițierii procesului și 20% au statut nerealizat (Graficul 2).

Impactul acțiunilor realizate – impactul produs de către actele normative adoptate/aprobate ca urmare a implicării AIM în procesul de consultări publice și a procesului de luare a deciziilor reprezintă o importanță deosebită pentru IMM-uri. Evaluarea impactului în sensul prezentului Raport a fost evaluată conform metodologiei și Tabelului 2, și impactul actului normativ asupra facilitării activității și apărării intereselor IMM-urilor din Republica Moldova. Așa, din totalitatea actelor care au fost realizate în măsură deplină, 33% produc un impact major asupra activității IMM-urilor, 50% produce un impact benefic mediu și doar 17% produc un efect benefic redus. (Graficul 3)

Rata de realizare a fiecărui pilon din Agenda legislativă – Urmare evaluării efectuate obținem o privire generală cu indicatori specifici aferenți fiecărui pilon din Agenda legislativă a AIM. Indicatorii în cauză vor putea fi luați în calcul la întocmirea agendei legislative pentru următoarea perioadă. După cum observăm în Graficul 4, Pilonul 1 din Agenda legislativă a AIM este realizat la un nivel de 53%, Pilonul 2 – 80%, Pilonul 3 – 93%, Pilonul 4 – 80%, Pilonul 5 – 31%. Remarcăm faptul că acțiunile care nu s-au regăsit inițial în Agenda legislativă însă au apărut în vizorul AIM pe parcursul anului de monitorizare au fost incluse la categoria „Altele” (Tabelul 4). Realizarea lor a constituit un nivel de 56%.

Tabel 4

Constatări privind gradul de realizare a acțiunilor din Agenda legislativă a AIM august 2022 – august 2023						
P/A	Statutul acțiunii					Impactul
	Nerealizat	Etapa de inițiere a procesului	În curs de realizare	Parțial Realizat	Realizat	
Pilonul 1						
1.1.			60%			-
1.2.			50%			-
1.3.			50%			-
Pilonul 2						
2.1.			60%			-
2.2.					100%	Impact Mediu
Pilonul 3						
3.1.				85%		Impact Mediu
3.2.					100%	Impact Major
Pilonul 4						
4.1.			60%			-
4.2.	0%					-
4.3.					100%	Impact Mediu
Pilonul 5						
5.1.			50%			-
5.2.	0%					-
5.3.	0%					-
5.4.	5%					-
5.5.					100%	Impact Major
Altele						
6.1.				85%		-
6.2.		10%				-
6.3.			50%			-
6.4.				85%		Impact Redus
6.5.			50%			-

8. RECOMANDĂRI

Urmare realizării monitorizării și evaluării inițiativelor legislative și/sau a propunerilor de modificare a politicilor publice sau planurilor de acțiuni ale unor autorități publice a căror activitate are tangență și impact asupra mediului de afaceri în general și ale întreprinderilor micro și mici în speță, care au fost elaborate sau propuse de AIM, se propun următoarele recomandări din Tabelul 5.

Recomandare generală*

Se recomandă AIM să susțină promovarea și implementarea mecanismului prevăzut în legislația națională în ceea ce ține de Analiza Impactului de Reglementare. Implementarea mecanismului AIR asigură un impact pozitiv asupra mecanismelor de reglementare în general și asupra drepturilor și intereselor întreprinderilor micro, mici și mijlocii. La fel se recomandă o implicare mai activă în cadrul acestui mecanism precum și în cadrul proceselor de consultare publică a proiectelor de acte normative și a politicilor publice.

Recomandările formulate pot fi luate în calcul la elaborarea agendei legislative ajustate pentru următoarea perioadă de activitate a AIM și pentru remedierea acelor deficiențe sau bariere constatate și descrise în prezentul Raport:

Tabel 5

N/O	Nr. Acțiunii	Recomandarea
PILONUL 1		
1	Acțiunea 1.1.	Se recomandă implicarea mai activă a AIM prin filiera Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru în procesul de elaborare a amendamentelor la actele legislative vizate, dar și asupra asigurării unui suport necesar la nivel legislativ pentru realizarea acțiunilor prevăzute în planul de acțiuni în ceea ce privește controalele de stat și eliminarea abuzurilor din mecanismul de aplicare a sancțiunilor în raport cu operatorii economici. Se recomandă a ține cont de termenii limită din toamna 2023.
2	Acțiunea 2.1.	Se recomandă a analiza suplimentar studiile comparate a legislației internaționale efectuate anterior, în scopul alegerii celui mai potrivit model care va fi focusat exclusiv sau în mare parte asupra apărării intereselor afacerilor mici și mijlocii. Un nou proiect de lege se recomandă a fi elaborat și promovat prin intermediul Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru.
3	Acțiunea 3.1.	Se recomandă AIM ca în perioada următoare să fie în contact permanent cu Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării în vederea discuției și examinării oportunității includerii unui mecanism de raportare a corupției în domeniul antreprenorial prin intermediul aplicației mobile recent anunțate de către minister ⁶⁰ .
PILONUL 2		
4	Acțiunea 1.2.	Se recomandă AIM să elaboreze și să vină cu un concept viabil aferent acestei acțiuni, către finele trimestrului IV al 2023 sau trimestrul I al 2024. Conceptul elaborat trebuie să se focalizeze exclusiv asupra microîntreprinderilor și întreprinderilor mici. Acest lucru poate asigura un suport necesar.
5	Acțiunea 2.2.	Se recomandă ca în perioada următoare AIM să monitorizeze procesul de elaborare și aprobare a cadrului juridic secundar

⁶⁰ https://www.ipn.md/ro/evo-se-va-numi-aplicatia-care-va-contine-actele-7967_1096150.html

		pentru punerea în aplicare a prevederilor legislative prevăzute în Legea Nr. 112 din 11.05.2023 ⁶¹ pentru modificarea unor acte normative. În caz de necesitate să vină cu propuneri și ajustări.
PILONUL 3		
6	Acțiunea 1.3.	Se recomandă AIM ca în perioada următoare să monitorizeze procesul de implementare a noilor prevederi legislative, după ce acestea vor fi publicate și vor intra în vigoare. În baza rezultatelor monitorizării AIM se recomandă să vină cu propunerile și observațiile sale în scopul îmbunătățirii reglementărilor în cazul în care vor fi depistate anumite omisiuni sau situații care necesită intervenție.
7	Acțiunea 2.3.	Ținând cont de faptul că protecția consumatorilor în domeniul creditării a trecut recent la CNPF, în acest sens fiind adoptată Legea nr. 175/2023 ⁶² , se recomandă AIM să coopereze și să participe activ la procesul de consultare publică a cadrului juridic secundar care va veni să fortifice prevederile cadrului primar și să facă practice și aplicabile prevederile legale. Se recomandă suplimentar AIM, să analizeze existența eventualelor omisiuni sau noi riscuri pentru IMM în materie de creditare și să vină cu propuneri de ajustare a cadrului juridic.
PILONUL 4		
8	Acțiunea 1.4.	Se recomandă AIM să vină cu propuneri de dezvoltare a conceptului inclus în acțiunea respectivă prin prisma intereselor întreprinderilor micro, mici și mijlocii. Se recomandă AIM să participe activ la toate rundele de consultări publice și grupurile de lucru în scopul realizării acestei acțiuni.
9	Acțiunea 2.4.	Se recomandă AIM, în perioada următoare să fie în contact permanent cu Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării în vederea discuției și identificării celor mai eficiente soluții propuse pentru remedierea problemei conturate, ținând cont de interesele întreprinderilor micro și mici.
10	Acțiunea 3.4.	Se recomandă AIM să monitorizeze impactul de reglementare a noilor amendamente la Legea nr. 135/2007 și să vină în perioada următoare cu observații și eventual cu propuneri de ajustare în caz de necesitate, în sensul includerii propunerilor sale care nu au fost luate în calcul în runda precedentă dar și ale unor propuneri noi în vederea eliminării lacunelor care vor fi depistate.
PILONUL 5		
11	Acțiunea 1.5.	În perioada următoare de monitorizare, se recomandă AIM să formuleze un concept mai clar în ceea ce privește acțiunea curentă și să o abordeze cu membrii săi dar și cu organizațiile partenere în vederea construcției unei coaliții mai largi anterior demarării discuțiilor cu ministerul.
12	Acțiunea 2.5.	În perioada următoare de monitorizare, se recomandă AIM să formuleze un concept mai clar în ceea ce privește acțiunea curentă și să o abordeze cu Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării și cu Ministerul Energiei din Republica Moldova.
13	Acțiunea 3.5.	În perioada următoare de monitorizare, se recomandă AIM să formuleze un concept mai clar în paralel cu acțiunea precedentă (Inițiativa 2 din Pilonul 5) și să o abordeze cu autoritățile competente.

⁶¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137142&lang=ro

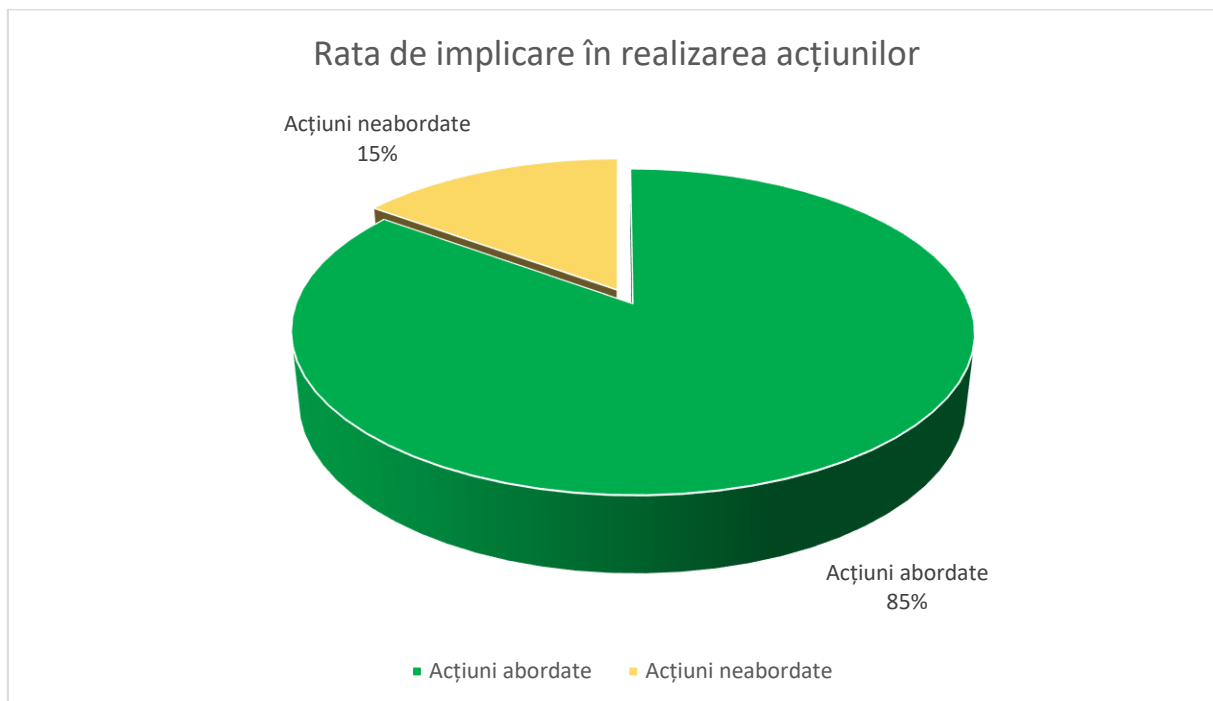
⁶² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137796&lang=ro

14	Acțiunea 4.5.	Se recomandă AIM să formuleze un concept mai clar susținut de o coaliție largă a mediului antreprenorial în ceea ce privește acțiunea curentă și să o abordeze cu Ministerul Finanțelor.
15	Acțiunea 5.5.	Se recomandă AIM să monitorizeze procesul de implementare a noilor prevederi legislative. În baza rezultatelor monitorizării se recomandă AIM să vină cu propunerile și observațiile sale (amendamente) în scopul îmbunătățirii reglementărilor în cazul în care vor fi depistate anumite omisiuni sau situații care necesită intervenție.
ALTELE		
16	Acțiunea 1. altele	Se recomandă AIM să continue participarea activă la elaborarea cadrului juridic secundar în scopul creării unui cadru juridic favorabil micilor producători din Republica Moldova și să monitorizeze parcursul de examinare a cadrului juridic primar introdus în Parlament pentru dezbateri. La necesitate să formuleze demersuri scrise către comisia de profil.
17	Acțiunea 2. altele	Se recomandă AIM să propună includerea acestei inițiative în Programul național pentru promovarea antreprenorialului și creșterea competitivității în anii 2023-2027 ⁶³ (Programul PACC 2027) și să monitorizeze executarea acestui punct important. Se recomandă AIM să venă cu viziunea sa proprie a reglementării activității liber profesioniștilor și să coordoneze cu autoritățile competente din Executiv inițiativa propusă.
18	Acțiunea 3. altele	În perioada următoare de monitorizare, se recomandă AIM să fie în contact permanent cu subiecții implicați în procesul elaborării precum și cu factorii de decizie care ulterior se va stabili că vor aproba Metodologia, toate în scopul unei eficiente realizări a acțiunii.
19	Acțiunea 4. altele	Se recomandă AIM să înainteze un set nou de ajustări la legislația muncii care va avea drept scop facilitarea activității IMM-urilor.
20	Acțiunea 5. altele	Se recomandă AIM să aducă pe agenda discuțiilor acest subiect și să asigure o menținere activă a acestuia. Urmează a clarifica statutul și actualitatea propunerii. În cazul în care acțiunea nu se regăsește într-un document de politici sau PA, AIM să mențină subiectul în agenda publică.

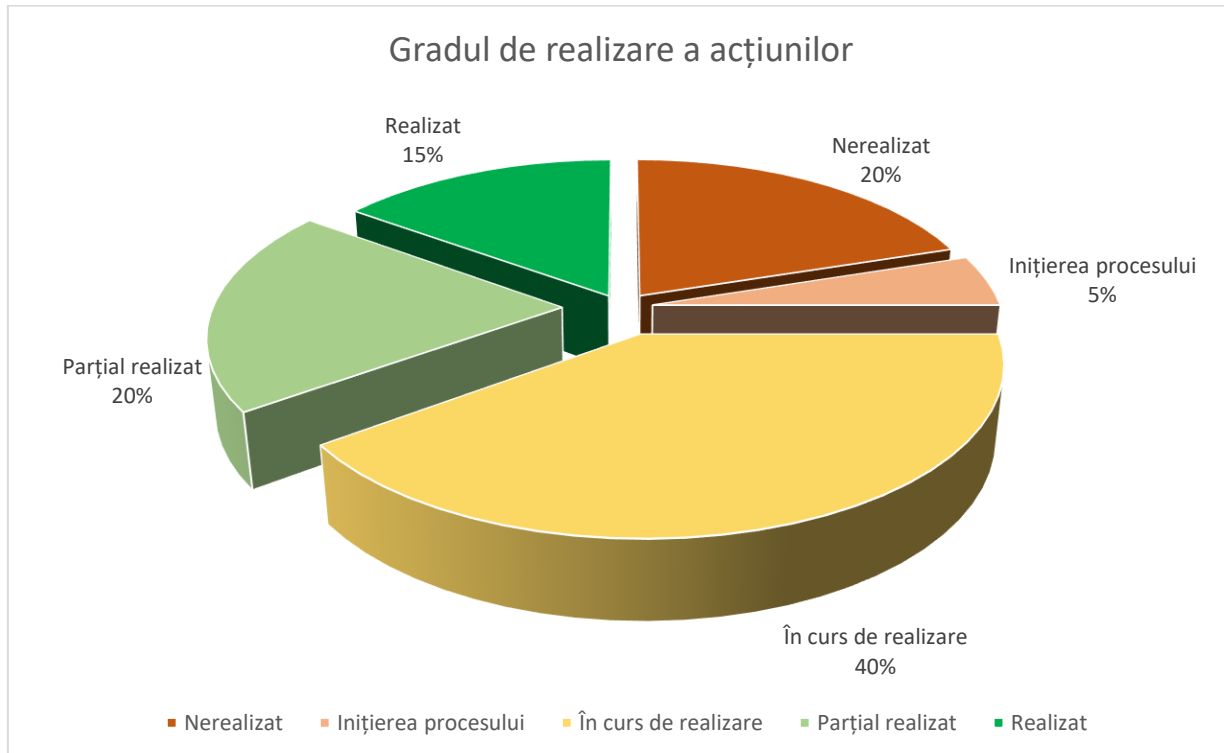
⁶³ https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/10263

9. GRAFICE

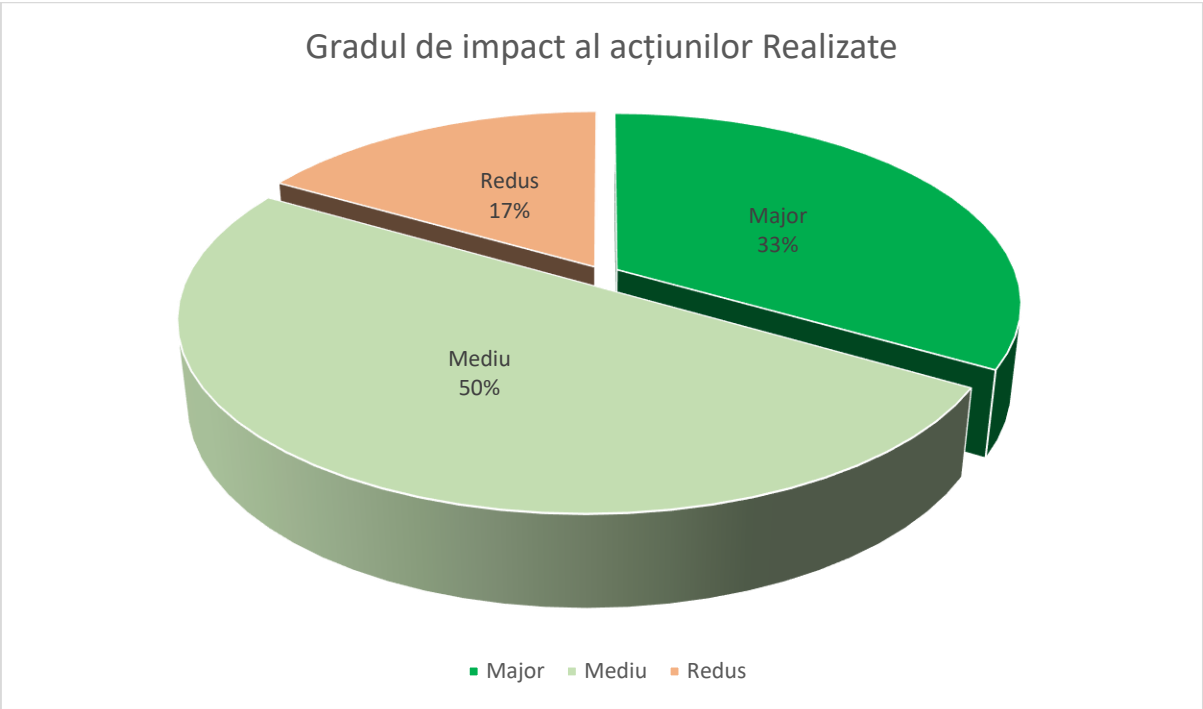
Graficul 1

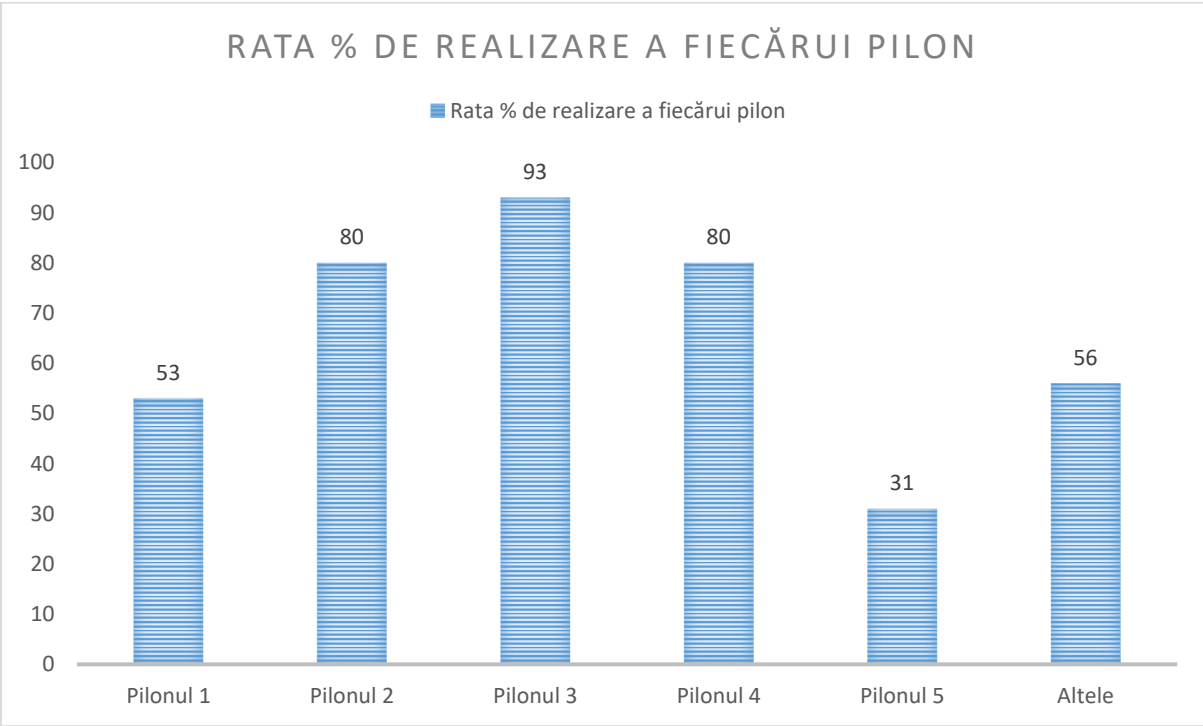
Graficul 2

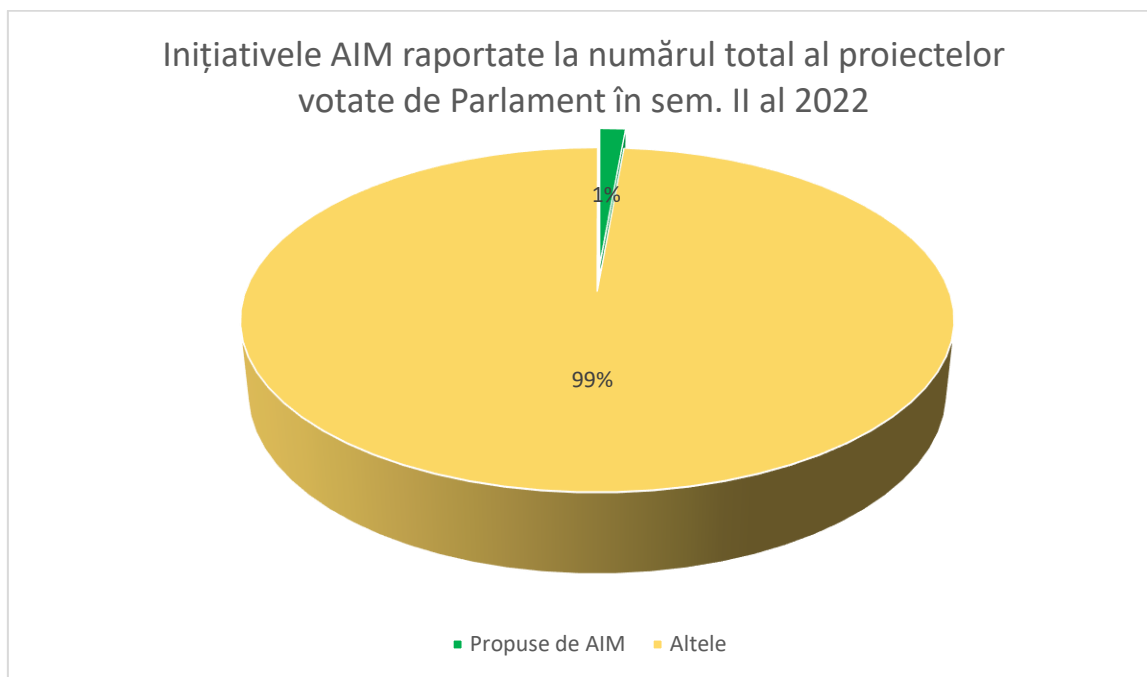
Graficul 3

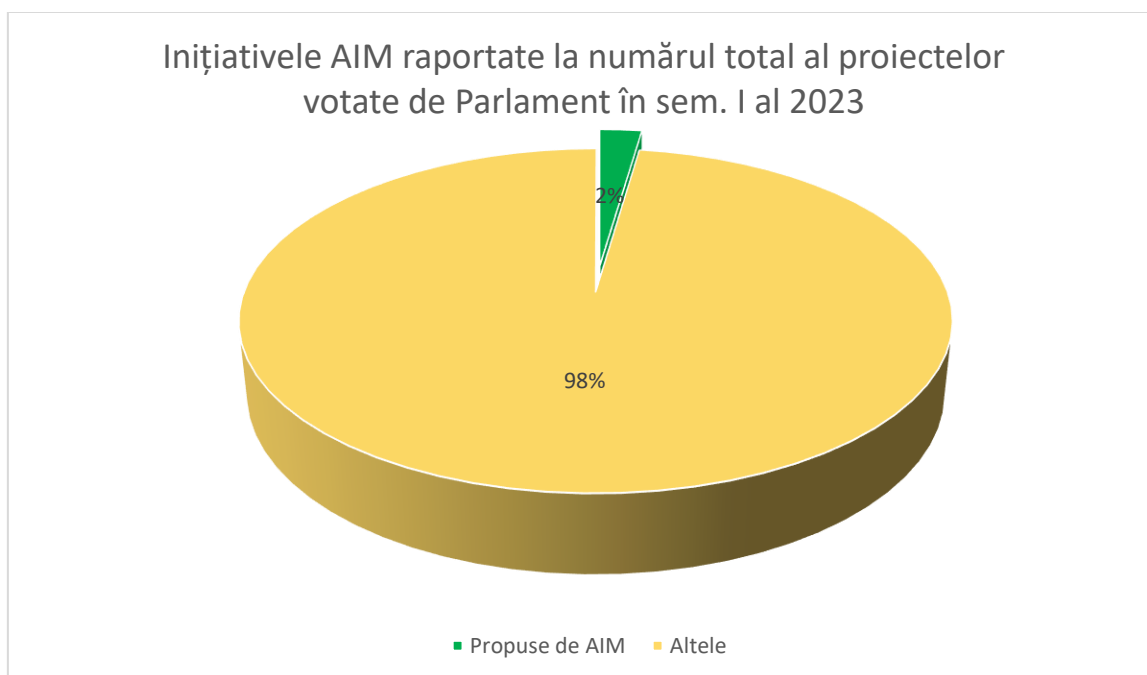
Graficul 4

Graficul 5

Graficul 6

Raportul a fost elaborat cu suportul Center for International Private Enterprise și Guvernului Elveției în cadrul Proiectului „**Optim Project** – Oportunități prin Tehnologii și Inovație în Moldova” realizat de HELVETAS Swiss Intercooperation.

Opiniile exprimate în acest raport aparțin exclusiv autorilor. Acestea nu pot fi interpretate sub nici o formă ca reflectând opinia și poziția Centrului pentru Întreprinderi Private Internaționale (CIPE) și/sau a Proiectului OPTIM al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, implementat de Helvetas Swiss Intercooperation.

Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova

mun. Chișinău, Republica Moldova
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 202,
et.5, MD-2001

Tel: (373) 60 420 400

liliana.busuioc@sme.md
www.sme.md